

Qafar Ocaqlı

NAMAZ

Bakı - 2005

MÜNDƏRİCAT

Önsöz.....	3
Din nədir?.....	5
Allah yanında yeganə din İslamdır.....	5
32 Fərz.....	5
İbadət nədir?.....	8
İslamda təmizlik.....	8
İslamda hökm növləri.....	9
Sular.....	10
Ayaq yolu ədəbi.....	11
Qüsl.....	12
Qadınlarla bağlı məsələlər.....	13
Nifas (zahılıq).....	14
Dəstəmaz.....	16
Dəstəmazı pozan şərtlər.....	20
Üzr və üzrlü.....	20
Sarğı üzərinə məsh etmək.....	21
Təyəmmüm (torpaqla təmizlik).....	21
Təyəmmüm necə edilir?.....	22
Təyəmmümü pozan şeylər.....	23
Məstlər üzərinə məsh etmək.....	23
Məst necə olmalıdır.....	23
Azan və İqamə.....	24
Namaz.....	26
Namaz kimlərə fərzdır.....	26
Fərz namazları.....	27
Namazın fərzləri.....	29
Namazı pozan hallar.....	36
Səhv səcdəsi.....	36
Sübh namazı.....	38
Zöhr namazı.....	42
Əsr namazı.....	45
Məğrib (axşam) namazı.....	46
İşa (gecə) namazı.....	48
Vitr namazı.....	48
Camaat namazı.....	50
Cümə namazı.....	52
Cənazə (meyit) namazı.....	54
Təravih namazı.....	56
Bayram namazları.....	56
Səfer namazı.....	57
İma (işarət) ilə qılınan namaz.....	57
Namazların qəzası.....	58
Namaz Surələri.....	59
Namazda oxunan dualar.....	61

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖNSÖZ

Əziz oxucu! Bütün ibadətlərdən fərqli olaraq namazın Allah qatında məqamı digər ibadətlərdən daha üstündür. Namazın məqbul olması üçün onu düzgün öyrənməli və düzgün qılmalıyıq. Əlinizdə olan bu kitab bu günədək nəşr olunan digər namaz kitablarının təcrübə işığında hazırlansa da öz üslubu ilə fərqlənir. Kitab asan üslubda olmaqla yanaşı, ən mötəbər fiqh alimlərinin əsərlərinə istinad edilərək, doğma dilimizdə hazırlanmışdır. Burada namaz təlimi ilə yanaşı İslam şəriətinə dair zəruri məsələlərə də aydınlıq gətirilmişdir. Yeni üslubda hazırlanmış bu kitabın hər birinizə faydalı olmasını niyaz edirik.

Bu kitabın hazırlanmasında əməyi olan hər kəsdən Allah razı olsun.

Müəllifdən

Din nədir?

Din Allahın ağıl və düşüncə sahibi olan insanlara dünya və axirət səadətinə qovuşmaq üçün bəxş etdiyi qanunlar toplusudur.

Dinlər haqq, təhrif olunmuş və batil olmaq üzrə üç qismə bölünür:

Haqq din - Allahın Peyğəmbər vasitəsilə insanlara çatdırdığı və dəyişikliyə məruz qalmadan öz orijinallığını bu günədək qoruyub saxlayan dindir. Hal-hazırda isə bu xüsusiyyətlərə malik yeganə din İslamdır.

Təhrif olunmuş dinlər - Allahın peyğəmbərlər vasitəsilə çatdırdığı hal-da, sonradan insanlar tərəfindən təhrif edilmiş dinlərdir. Xristianlıq və Yəhudilik dinləri kimi.

Batil dinlər - İnsanlar tərəfindən uydurulan dinlərdir. Atəşpərəstlik, büt-pərəstlik və s.

Allah yanında yeganə din İslamdır

İlk insan və ilk peyğəmbər Adəm əleyhissalamdan sonuncu peyğəmbər Hz. Muhəmmədə sallallahu aleyhi və səlləmə qədər bütün peyğəmbərlər insanlara Allahın birliyini və yaradılış mahiyyətimiz olan ibadəti təbliğ etmişlər. Lakin zaman keçdikcə, bu dinlərin hamısı öz orijinallığını itirmiş, təhrif olunmuşdur. Ən nəhayət, Allah Xatəmül-Ənbiya Hz. Muhəmməd (s.a.v.) vasitəsilə son və ən mükəmməl din olan İslamı bütün bəşəriyyətə göndərmişdir. İslamın gəlişi ilə batil və təhrif olunmuş dinlərin Allah üçün heç bir dəyəri olmadığı da üzə çıxmış oldu. Qurani-Kərimdə bununla bağlı belə deyilir:

“Allah yanında yeganə din İslamdır” (Ali İmran-19), “Kim özünə İslamdan başqa bir din seçərsə, ondan qəbul edilməyəcək. O, axirətdə zərər çəkənlərdən olacaq.” (Ali-İmran-85).

32 Fərz

Dünya və axirət səadətini qazanmaq hər bir müsəlmanın əsas hədəfidir.

Bunun üçün Allaha və Peyğəmbərimizə iman etməklə yanaşı, həyatımız boyu bizə vacib olan bəzi dini məsələləri bilməli və bunlara əməl etməliyik. 32 fərz konkret olaraq bu dini və zəruri məsələləri hər kəsə bu şəkildə açıqlayır:

- İmanın 6 şərti
- İslamın 5 şərti
- Dəstəmazın 4 fərzi
- Qüslün 3 fərzi
- Təyəmmümün 2 fərzi
- Namazın 12 fərzi

Sual: İmanın şərtləri nədir?

1. Allahın varlığına və birliyinə iman etmək.
2. Mələklərə iman etmək.
3. Müqəddəs kitablara iman etmək.
4. Peyğəmbərlərə iman etmək.
5. Axirət gününə iman etmək.
6. Qədərə-xeyrin və şərrin Allah tərəfindən olduğuna iman etmək.

Sual: İslamın şərtləri nədir?

1. Kəliməyi-şəhadət demək (Əşhədu ən la iləhə illəllah və əşhədu ənne Muhəmmədən Rəsulullah)
2. Namaz qılmaq.
3. Oruc tutmaq.
4. Zəkat vermək.
5. Həccə getmək.

Sual: Dəstəmazın fərzləri hansılardır?

Dəstəmazın 4 fərzi vardır:

1. Üzü yumaq.
2. Dirseklərlə birlikdə qolları yumaq.
3. Başın dördə birinə məsh çəkmək.

4. Ayaqları topuqlarla birlikdə yumaq.

Sual: Qüslün fərzləri hansılardır?

Qüslün 3 fərzi var:

1. Ağıza su almaq.
2. Buruna su almaq.
3. Bütün bədənə yumaq.

Sual: Təyəmmümün fərzləri hansılardır?

Təyəmmümün 2 fərzi vardır:

1. Niyyət etmək.
2. Əlləri yerə vurub üzə və qollara məsh çəkmək.

Sual: Namazın fərzləri hansıdır?

Namazın 12 fərzi vardır. Bunlardan 6-sı namazın xaricindədir:

1. Hədəsdən təharət.
2. Nəcasətdən təharət.
3. Övrət yerin örtülməsi.
4. Qibləyə doğru dönmək.
5. Vaxt.
6. Niyyət.

Digər 6-sı isə namaz daxilindədir:

1. Başlanğıc təkbir (Allahu Əkbər) demək.
2. Qiyam (namazda ayaq üstə durmaq).
3. Qiraət (namazda Fətihə və surələr oxumaq).
4. Ruku.

5. Səcdə.

6. Son oturuş.

Bu şəkildə "32 Fərz" tamamlanmış olur.

İbadət nədir?

İbadət, bizə bəxş etdiyi sayısız-hesabsız nemətlər qarşısında Allaha etdiyimiz təzim və ehtiramın rəmzidir.

Böyük əzəmət və qüdrət sahibi olan Allah, yer üzündə olan bütün məxluqatın Xaliqidir. İnsana ağıl və düşüncə verməklə ən gözəl biçimdə yaradan Allah, onu bütün məxluqatın ən şərəflisi etdi. Yerdə qalan digər məxluqlar isə insana xidmət etməkdən ötrü yaradıldı. Yer üzərində yaşaya bilməsi üçün sayısız-hesabsız nemətlər yaratdı. Bütün bunların müqabilində isə Allahın insanlardan istədiyi Ona ibadət etmələridir. Bu insanların yaradılış qayələridir. Allah bir ayətdə belə buyurur: "Mən insanları və cinləri yalnız mənə ibadət etsinlər deyə yaratdım." (Zariyat-56).

İbadətlər üç qismə bölünür:

1. Bədənle edilən ibadətlər: namaz qılmaq, oruc tutmaq və s.
2. Mal ilə edilən ibadətlər: zəkat vermək, qurban kəsmək və s.
3. Həm mal, həm də bədən ilə edilən ibadət: Həccə getmək.

İnsan bədənini daima maddi qidalara möhtac olduğu kimi, insanın ruhu da mənəvi qidalara möhtacdır. Ruhun qidası iman və ibadətlərdir. İslamın beş şərtindən ikincisi sayılan namaz ibadətlərin ən üstünüdür. Axirət aləminin sorğu-sualı da məhz namazla başlayır. Belə olduğu halda, gün ərzində beş dəfə namaz qılmağa ağır və məşəqqətli bir iş kimi baxmamalıyıq. Eyni zamanda, cənnətin də asan qazanılmadığını unutmamalıyıq. Unut-mayaq ki, cəhənnəm nəfsə xoş gələn şeylərlə, cənnət isə nəfsə ağır, çətin gələn şeylərlə pərdələnib.

Namaz qılmaq üçün hər bir insan öncə dəstəmaz almalıdır. Dəstəmaz almaq isə gün ərzində bir neçə dəfə təmizlənməkdir. Kitabın bundan sonrakı bölümü də namazın açarı sayılan təhərat və təmizliklə bağlıdır.

İslamda təmizlik

İslam dini təmizlik dinidir. Müsəlman - bütün əxlaqi və yüksək keyfiyyətlərə malik təmiz insan deməkdir. Təmiz olanı həm Allah, həm də

insanlar sevr. Allah Qurani-Kərimdə belə buyurur:

“Həqiqətən, Allah çox tövbə edənləri və çox təmizkarları sevir.”
(Bəqərə surəsi-222)

Allahın sevimli bəndələrindən ola bilmək üçün təmizliyə diqqət etməliyik. Peyğəmbərimiz bir hədisdə “Təmizlik imanın yarısıdır” buyurur-aq, dinimizin təmizliyə verdiyi dəyəri üzə çıxarır.

Müsəlman namaz qılarkən Allahın hüsuruna çıxdığı üçün bədənı, paltarı və namaz qılacağı yerin təmiz olması şərtđir. Dinimiz zahiri təmizlik ilə kifayətlənməyərək mənəvi və ya daxili təmizliyə də əhəmiyyət verməkdədir. Müsəlman olan hər bir kəsin zahiri təmiz olduđu kimi, qəlbi və ruhu da təmiz olmalıdır.

İslamda hökm növləri

Şəriət hökmləri aşağıdakı növlərə ayrılır: Fərz,

vacib, sünnət, müstəhəb, haram, məkrüh.

▪ **Fərz:** Dinimizdə edilməsi qətiyyətlə tələb olunan və əsaslı sübutlarla isbatlanmış hökmlərə Fərz deyilir: Namaz qılmaq, Oruc tutmaq kimi. Fərzi yerinə yetirən savab və mükafat, yerinə yetirməyən isə günah və cəza qazandığı halda, onu inkar edən kafir olur.

▪ **Vacib:** Fərz hökmlərə nisbətən bir az zəif sübutlara əsaslanan hökmlərə deyilir. Vitir və Bayram namazları kimi. Vacibi yerinə yetirməkdə savab, tərkində isə günah və cəza var. Vacibi inkar edən kafir olmasa da, günah qazanmış olar.

▪ **Sünnət:** Peyğəmbərimizin (sav) fərz və vacibdən savayı, etdiyi digər əməlləri Sünnət adlanır. Sübh, Zöhr, Əsr, Məğrib və İsha namazlarının sünnətləri kimi. Bununla yanaşı Rəsulullahın (sav) hərəkətləri və kəlamları da Sünnət qisminə aid edilir. Sünnətə əməl etməkdə böyük savab, tərkində isə günah yoxdur.

▪ **Haram:** Edilməsi qəti şəkildə qadağan olunmuş əməllər Haram əməllər adlanır. İçki, zina və qumar kimi..

▪ **Məkrüh:** Edilməsi xoş görülməyən əməllərə deyilir. Cümə günü məscidə getmədən əvvəl soğan və ya sarmısaq yemək və s.

▪ **Müstəhəb:** Sünnətdən fərqli olaraq Peyğəmbərimizin nadir hallarda etdiyi əməllərdir. Dəstəmazda boyuna məsh çəkmək kimi.

Sular

Sular iki qismə bölünür:

a) Mütləq sular: İçərisinə başqa bir şey qarışmamış sular: məsələn; yağış, qar, dolu, çay, quyu, dəniz, bulaq, göl suyu kimi. Bu sular həm təmiz, həm də təmizləyici hökmə malikdir.

b) Müqəyyəd sular: İçərisinə başqa şeylər qarışmış olan sulardır. Gül suyu, səbzə, meyvə və başqa maddə ilə qarışmış sulardır. Bu sularla dəstəmaz və qüsl alınmasa da nəcəsət yuyula bilər.

Sular təmizlik yönündən beş qrupa bölünür:

1- Həm təmiz, həm də təmizləyici sular. Başqa sözlə, təbii keyfiyyətlərini qoruyub saxlamış, iyi, rəngi və dadı dəyişməmiş sulardır.

Bu cür sular içilməklə yanaşı, təmizlik, dəstəmaz və qüslə də istifadə edilir.

2- Həm təmiz, həm təmizləyici, lakin məkrüh (bəyənilməyən) olan sular:

Pişik, toyuq kimi ev heyvanlarının, şahin kimi yırtıcı quşların istifadə etdiyi sulardır. Başqa təmiz su olduğu halda, bu sularla dəstəmaz alıb qüsl etmək məkrühdür. Başqa su yoxdursa, bu sulardan istifadə etmək məkrüh deyildir.

3- Özü təmiz olduğu halda, başqa şeyləri təmizləməyən sular:

Bu sulara dəstəmaz və qüslə istifadə edilən sular daxildir. Bunlara "istifadə olunmuş" sular da deyilir.

4- Təmiz olmayan sular:

İçinə nəcəsət qarışmış və axarı olmayan durğun su, təmiz olmayan su sayılır. İtin, donuzun və yırtıcı heyvanların artığı olan sular da təmiz deyildir.

5- Şübhəli sular:

Eşşək və qatırın artığı olan sulardır. Bu sularla nəcəsət təmizlənilir. Başqa təmiz su varkən, şübhəli su ilə dəstəmaz almaq olmaz. Başqa su yoxdursa, dəstəmaz və qüsl alınır, sonra da təyəmmüm edilir. Çünki belə suların təmiz olub-olmaması şübhəlidir.

Unutma:

Hər şeydən öncə qəlbin təmiz olmalıdır. Buna mənəvi təmizlik deyilir.

Mənəvi təmizlik olmadan, maddi təmizlik heç bir əhəmiyyət kəsb etməz, çünki hədisi-şərifdə də buyurulduğu kimi, “Allah insanın zahirinə və var-dövlətinə deyil, qəlbinə və əməlinə baxar”. Bununla yanaşı, hər bir müsəlman aşağıdakı hallara da nəzarət yetirməlidir:

1. Saç-saqqal və bığın artığı kəsilməlidir.
2. Saçlara qulluq edilməli, daranmalı, xüsusən də gerek varsa, tez-tez yuyulmalıdır.
3. Qoltuqlar hər gün sabunlanmalı və təmiz saxlanılmalıdır.
4. Dırnaqlar vaxtlı-vaxtında tutulmalıdır.
5. Dişlər fırçalanıb təmizlənməlidir. Bunun üçün ya misvaqdan, ya da diş fırçasından istifadə olunmalıdır.
6. Qoltuq altı və qasıqda bitən tüklər təmizlənməlidir.
7. Corablar tez-tez dəyişilməli, başqasını narahat edəcək qədər iylənməsinə yol verilməməlidir. İmkan daxilində yatmazdan əvvəl ayaqlar yuyulmalı və ya yatmazdan qabaq dəstəmaz alınmalıdır.
8. Yeməkdən əvvəl əllər, yeməkdən sonra isə əllərlə yanaşı, ağız da mütləq yaxalanmalıdır.
9. Cünub (qüslü vacib edən hal) olmasan belə, yeddi gündən bir (ən çoxu 15 gün) çimmək lazımdır.
10. Qüsləndən öncə dırnaqlar tutulmalı, qoltuq altında və qasıqda bitən tüklər təmizlənməlidir.
11. Çimdikin və ya qüsl aldığı yerdən ayaq yolu kimi istifadə edilməməlidir.
12. Çimdikdən sonra dəstəmaz almaq da unudulmamalıdır.
13. Çiməndən sonra təmiz paltar geyilməlidir.

Ayaq yolu ədəbi

Ayaqyoluna girmədən öncə diqqət olunacaq bir sıra şərtlər vardır ki, bunlara əməl olunmalıdır. Bu şərtləri aşağıdakı şəkildə sıralamaq olar:

1. Üstündə Allah, Muhəmməd kimi ərəb hərfləri ilə yazılı üzük varsa barmaqdan çıxarmaq.
2. Şalvar balaqlarını bükmək.

3. Ayaqyoluna sol ayaqla girmək və sağ ayaqla çıxmaq.
4. İmkan daxilində ayaq yolunda üzü və arxanı qibləyə tərəf tutmamaq.
5. Paltara bir şeyin sıçramamasına diqqət etmək.
6. Kişilər zərurət olmadıqca ayaq üstə kiçik bayıra çıxmamalı.

Qeyd: Ayaqyolunda danışmaq, salam vermək, salam almaq, zəruri olmadığı halda, tənəsül orqanına baxmaq, azan oxunduğu zaman azan cümlələrini təkrarlamaq olmaz!

Ayaq yolunda kiçik və böyük ehtiyacı gördükdən sonra təmizlənmək zəruridir. Kiçik ehtiyacı gördükdən sonra bir az gözləmək lazımdır. Tələsmək lazım deyil. Sidik kanalının tam boşalması üçün öskürmək, yürümək yaxşı nəticə verir. Kanalın tam təmizləndiyinə əmin olduqdan sonra sidik çıxan yeri su ilə təmizləmək lazımdır. Kiçik ayaqyolundan sonra kanalda qalan sidik artıqlarının təmizlənməsinə "istibra" deyilir. Ayaq yol-unda təhərət işləri sol əllə görülür. Böyük ehtiyacı gördükdən sonra da nəcasət yeri təmiz olana qədər su ilə yuyulmalı və imkan daxilində qurudulmalıdır.

Qeyd: İnsan hər yerdən ayaq yolu üçün istifadə edə bilməz! Xüsusən də yol və yol kənarlarından, quyu, bulaq və su kənarlarından, hər kəsin istifadə etdiyi və ya keçdiyi kölgəli yerlərdən ayaqyolu kimi istifadə etmək olmaz!

Bu fəslə Peyğəmbərimiz Muhəmməd (sav)-in hədisi ilə yekunlaşdırırıq:

"Sidiyin bədəninizə və paltarınıza dəyməsindən çəkinin. Çünki qəbir əzabının çoxu sidikdən (istibra qaydalarına əməl etməməkdən) irəli gəlir.

Qüsl

Quru bir yer qalmadan bədənə başdan-ayağa yuyulmasına qüsl deyilir. Qüsl etməmiş insana isə cünub deyilir. Qüsl almaq fərz, üzrlü bir səbəb olmadan qüslü gecikdirmək isə günahdır.

Cünub olan şəxs:

Namaz qıla bilməz, məscidə girə bilməz, Quran oxuya bilməz və ona əl vura bilməz, Kəbəni təvaf edə bilməz. Bütün bu sayılanlar cünub olan insana haramdır.

Hansı halda qüsl almaq lazımdır?

1. Harada, nə zaman və necəliyindən asılı olmayaraq kişidən mənə (sperma) xaric olarsa.

2. Cinsi əlaqədən sonra. Hətta sperma xaric olmasa belə.

3. Heyz (aybaşı) halı bitən qadınlara.

4. Nifas (zahılıq) halı bitən qadınlara.

Qadınlar aybaşı və zahılıq günlərində namaz qılmamaqla yanaşı, oruc da tuta bilməzlər. Lakin bu hal bitdikdən sonra namazın deyil, yalnız tutmadıqları oruc günlərinin qəzasını tutmalıdırlar.

Qadınlarla bağlı məsələlər

Heyz (aybaşı) qanı: Yetkinlik yaşına çatmış gənc qızlarda baş verən normal fizioloji hadisədir. 9-55 yaş arasındakı qadınlardan hər ayın müəyyən günlərində və müəyyən müddət ərzində gələn qana heyz qanı deyilir. Heyz qanının müddəti ən azı üç gün-üç gecə, ən çox müddəti isə on gün-on gecədir. (İmam Şafiyyə görə ən çox müddət 15 gündür). İki aybaşı arasındakı ən az təmizlik müddəti 15 gündür. Bu adətən 26-28 gündən bir təkrarlanır.

Heyz qanını zahılıq müddəti sayılan 40 gün ərzində gələn qanla qarışdırmaq olmaz. Həmçinin, uşaqlıqda olan xəstəliklər nəticəsində gələn qan da heyz qanı sayılır.

Qeyd: Heyz olan qadınlar hər gün ilıq su ilə və ya ilıq suya batırılmış bir bez ilə qasıq aralarını, qoltuq altlarını, əl-ayaqlarını yuyub təmizləməlidir. İmkan daxilində heyz olduğu günlər yaxalanmaları daha yaxşı olar. Heyz olan qadınlara bəzi şeylər qadağandır:

1. Namaz qılmaq: Qan göründüyü andan etibarən kəsiləcək anadək namaz qılmaq qadınlara haram sayılır. Bu namazların qəzası qilinmaz.

2. Oruc tutmaq: Heyz olmuş qadın namazda olduğu kimi, oruc da tuta bilməz, amma orucun qəzası tutulmalıdır.

3. Cildi olmayan Qurani Kərimə əl vurmaq və Quran oxumaq da bu dövrə haram sayılır.

4. Məscidə girə bilmək.

5. Əri ilə cinsi əlaqədə olmaq.

6. Kəbəni təvaf etmək.

Bütün bunlar (heyz) aybaşı halında olan qadına haram sayılır. Lakin heyz olan qadına dua etmək, zikr edib qəbir ziyarətinə çıxmaq haram deyildir.

Unutma! Aybaşı bitdikdən sonra təxirə salmadan qüsl etmək lazımdır. Səbəbsiz olaraq qüslü təxirə salmaq günahdır.

Nifas (zahılıq)

Doğuştan sonra qadın rəhmindən gələn qana nifas (zahılıq) qanı deyilir. Nifas qanının ən az müddəti yoxdur. Ən çox müddəti 40 gündür. 40 gündən sonra qan gəlsə, bu uşaqlıqdakı xəstəliklərlə bağlı gələn qan sayılır.

Nifas olan müddətdə qadın:

1. Namaz qılmamalı (qəzası da qılınmır)
2. Oruc tutmamalı (qəzası tutulur)
3. Cildi olmayan Qurana əl vurmaq, oxumaq olmaz.
4. Məscidə girməməli.
5. Kəbəni təvaf etməməli.
6. Əri ilə cinsi əlaqədə olmamalıdır.

Bunlar hamısı zahılıq halında olan qadınlara haramdır. Lakin heyz olan qadınlar kimi, nifas halında olan qadın da dua, zikr edib qəbir ziyarətinə çıxa bilər. Nifas qanı kəsildikdən sonra üzürlü bir səbəb olmadan qüslü gecikdirmək olmaz. Heyz və nifas qanı xaricində qadının uşaqlığından xəstəlik nəticəsində gələn qana istihazə qanı deyilir. Bu qan yalnız dəstəməzi pozar. İstihazə halında olan qadın sadəcə dəstəməzini təmizləməklə kifayətlənər. Namazına da, orucuna da normal şəkildə davam edə bilər.

Diqqət:

1. 9 yaşından əvvəl gələn qan.
2. 55 yaşından sonra gələn qan.
3. Hamiləlik müddətində gələn qan.
4. Heyz günlərində: 3 gündən az, 10 gündən çox gələn qan.
5. Nifas zamanı, 40 gündən sonra gələn qan xəstəlik (istihazə) qanı

sayılır.

Qüslün şərtləri

- * Qüsl almadan əvvəl ayaqyoluna getməli.
- * Üzük, sırğa və bilərzik varsa, çıxarılmalı.
- * Qüsl alınacaq yerə girərək beldən aşağı nahiyyəni örtməli.
- * Sünnət və məhrəm yerləri təmizləməli.
- * Qoltuq altında və qasıqda tükər varsa, təmizləməli. Bundan sonra isə aşağıdakı şəkildə qüslə başlamaq lazımdır:

Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim

Niyyət etdim, Allah rızası üçün qüsl almağa. (**Allahummə tahir qalbi və cismi minəl cənabəti vəl-kərahəti**, yəni "Allahım, qəlbimi və cismi-mi cünubluq və pis şeylərdən təmizlə" deyərək dua edə bilərsiniz.)

Əllərini biləklər də daxil olmaqla 3 dəfə yu. (Protez dişlər varsa, onlar çıxarılmalıdır). Daha sonra sağ ovucunu su ilə doldurub ağzına apar. Boğazını da isladaraq 3 dəfə qarqara et. Bu fərzdır. Oruc olduğun zaman suyu udmamaq üçün çox ehtiyatlı ol. Sağ ovcuna yenidən su doldurub burnuna çək. Buna istinşaf deyilir. Suyun burnunun dibinə qədər getməsinə çalış. Daha sonra sol əlinlə burnunu təmizlə. Bunu da eyni şəkildə 3 dəfə təkrarla. Fərzdır. Bunun ardınca sağ çiyindən aşağıya doğru su tök. Bədənini ovuşdura-ovuşdura yu. 3 dəfə eyni şeyi təkrar etdikdən sonra sol çiyindən aşağıya eyni qayda ilə su tök. Ən axırda isə ayaqlarını yu.

Beləliklə, qüsl bitmiş sayılır. Qüsləndən sonra kəlimeyi-şəhadət oxumaq sünnətdir. Səhihi Müslimin təhərat bəhsində rəvayət olunan bir hədisdə Allah Rəsulu (sav) belə buyurur: "Sizdən biri nöqsansız dəstəməz alıb "Əşhədu ən lə ilahə illəllah və əşhədu ənne Muhəmmədən əbduhu və rasuluh" – deyərsə, ona cənnətin səkkiz qapısı açılar, istədiyi qapıdan girsin."

Diqqət:

Qüsl alarkən saçların dibinədək islanmasına diqqət yetirmək lazımdır. Sırğa, bilərzik, üzük və s. bəzək əşyalarını çıxarmadan qüsl alan zaman, onların altını islatmaq vacibdir. Dırnaqların altındakı çirk təmizlənməli, xüsusən də qadınlar dırnaqlarına sürtdükləri dırnaq boyası və dodaqlarına sürtdükləri dodaq boyasını silməlidirlər. Çətin olduğunu nəzərə alaraq uzun hörüklü qadınlar hər dəfə qüsl aldıqları zaman hörüklərini islatmadan

sadəcə başlarını yumaqla kifayətlənə bilərlər.

Qeyd :

* Qüsl alan zaman dişlərin arasında yemək qırıntıları qalmamalıdır. Qüsləndən sonra dişlərin arasında yemək qırıntısı qaldığını bilsən, dərhal təmizlə və ağzını yaxala.

* Qüsl zamanı suyu israf etmə.

* İmkan daxilində çalış ki, arxa hissən qiblə istiqamətinə düşməsin.

* Qüsl aldığı yeri ayaqyolu kimi istifadə etmə.

* Əgər qüsl etdikdən sonra qeyri-ixtiyari məni (sperma) xaric olarsa, qüsl pozulmuş sayılır. Təkrar qüsl almaq lazımdır!

Qüsl etmək üçün su yoxdursa, təyəmmüm edilir. Bütün bədəni suda islatmaq şərti ilə dənizə girib-çıxmaq da qüsl sayılır. Lakin bu zaman ağzına və burnuna su almağı unutma.

Dəstəmaz

Dəstəmaz müəyyən bədən üzvlərinin xüsusi qayda ilə yumaq və məsh etmək yolu ilə edilən təmizlikdir. Dəstəmaz, Qurani-Kərimin "Maidə" surəsinin 6-cı ayəsində Fərz qılınmışdır. Peyğəmbərimiz Hz. Muhəmməd (sav) dəstəmazla bağlı bir hədisdə belə buyurur: "Bir müsəlman dəstəmaz alarkən əllərini yuduqda, əlləri ilə etmiş günahları bağışlanır, üzünü yuduğu zaman gözləri işlədiyi günahl-ar, başını məsh edincə qulaqları ilə dinləyərək işlədiyi günahları, ayaqlarını yuduğu zaman isə gədərek işlədiyi günahları bağışlanır. (Ət-tərğib vat-təhrib-

c.1-s/155)

Dəstəmaz almağa başlamadan öncə ayaqyolu ehtiyacı varsa, görülməlidir. Daha sonra şalvarın balaqları və köynəyin qollarını qatlamaq lazımdır. İmkan daxilində qibləyə doğru çevrilmək daha yaxşı olar. Dəstəmazdan öncə əlləri yumaq sünnətdir.

Damağında qanaxma olanlar, dişlərini dəstəmazdan öncə misvaqlamaladırlar.

Şəkil-1

* Misvaq sağ əllə tutularaq dişlərin ortasından öncə sağ tərəfə doğru, daha sonra isə sol tərəfə doğru gəzdirilir. Bu hərəkət 3 dəfə təkrarlanır.

* Misvaq yoxdursa: Sağ əlin baş və şəhadət barmağı ilə dişlərin sağ tərəfini, sonra isə sol əlin baş və şəhadət barmağı ilə sol tərəfini təmizləmək lazımdır. Bu da 3 dəfə təkrarlanır.

Diqqət: Gözlərə linza taxılıbsa, dəstəmazdan öncə çıxarılmalıdır.

Fərz və ya sünnət olma baxımından dəstəmazların hamısı eyni-aşağıda göstərilən qaydada alınır:

1. Öncə niyyət edilir: (Niyyət ürəkdə edilir, dil ilə demək isə sünnətdir və niyyəti daha sağlam edir.)

Əuzu billəhi minəşşeytanir-racim.

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim.

Niyyət etdim, Allah rızası üçün dəstəmaz almağa. (şəkil-1)

2. Hər iki əl bileklər də daxil olmaq şərtilə yuyulur. Barmaqlarda üzük varsa, altına suyun keçməsi üçün oynadılmalıdır.

3. Sonra sağ ovucuna su alıb ağzına apar (şəkil-2). Boğazını isladacaq şəkildə qarqara edərək suyu astaca tufür. Eyni hərəkəti 2 dəfə də təkrarla. Orucly ikən suyu udmamaq üçün ehtiyatlı ol.

4. Sağ ovucuna su doldur və suyu burnuna çek (şəkil-3). Sonra sol əlinlə səs etmədən burnundakı suyu təmizlə. Bu hərəkət eyni qayda ilə təkrarlanır.

Diqqət: Orucly ikən, suyu buruna asta çekmək lazımdır ki, boğaza keçməsin.

5. Hər iki ovucu su ilə doldurur və üz yuyulur! (şəkil-4). Bu fərzdır. Üzü

Şəkil-5

Şəkil-6

Şəkil-7

Şəkil-8

yuyarkən saçların bitdiyi yerdən çənə altına qədər olan hissə yuyulmalıdır. Qulaq məməciklərinin ətrafı da üzə daxildir və yuyulur. Bu üç dəfə təkrarlanır.

Diqqət: Dəstəmaz alarkən üzü asta bir şəkildə yumaq lazımdır ki, su ətrafa sıçramasın və ətrafındakı insanları narahat etməsin. Saqqal və bığ varsa, onların dibləri də islanmalıdır. Yerdə qalan qismini isə sağ əli is-ladaraq daraq şəklində saqqalın içindən keçirmək lazımdır.

6. Sağ ovuca su alınır, daha sonra ovucu biləyə doğru çevirib suyu sağ qolun dirşəyinə tərəf axıdaraq dirşəyə çatdırmalı, dirşək də daxil olmaqla sol əllə sağ əli 3 dəfə yumalı (şəkil-5).

7. Sol ovuca su alınır, daha sonra ovucu biləyə doğru çevirib suyu sol qolun dirşəyinə tərəf axıdaraq dirşəyə çatdırmalı. Bu dəfə isə dirşək də daxil olmaqla sağ əl ilə sol əli yumalı. Bu fərzdır (3 dəfə). (şəkil-6)

8. Daha sonra isə sağ əl isladılaraq başın dördü birinə çəkilir (şəkil-7). Buna məş deyilir. Ən azı 3 barmaq olmaq şərti ilə əlin içi başın ön tərəfindən (saçların bitdiyi yerdən) arxaya doğru çəkilməlidir. Bu da fərzdır. Başın hamısını məş etmək isə sünətdir.

9. Başla birlikdə hər iki əlin çeçələ barmaqları ilə qulaqların içi və baş barmaqlar ilə arxası da bir dəfə məş edilir (şəkil-8).

10. Ardınca isə hər iki əlin baş və şəhadət barmağı çıxmaq şərti ilə yerdə qalan üç barmaq birləşdirilərək barmaqların arxası ilə boy-una məş çəkilir (şəkil-9). Müstəhəbdır.

11. Daha sonra sağ ayağın altı-üstü topuqla birlikdə yuyulur (şəkil-10). Suyun barmaqların arasından keçməsinə diqqət etmək lazımdır. Ayaqları yumaq fərzdır. (3 dəfə)

Şəkil-9

Şəkil-10

Şəkil-11

12. Dəstəmazda ən son yuyulan bədən üzvü isə sol ayaqdır(şəkil-11). Sağ ayaq kimi topuqla birlikdə sol ayaq da altı və üstü 3 dəfə yuyulur .

Beləliklə, dəstəmaz tamamlanmış olur. Dəstəmaz aldıqdan sonra Kəlimeyi-Şəhadət getirməyi unutmayın.

Diqqət:

1. Dəstəmazı azan oxunmadan almaq sünnətdir.
2. Dəstəmaz alarkən suyu ətrafa sıçratmaq olmaz.
3. Suyu israf etmək olmaz.
4. Məcbur olmadıqca, dəstəmaz alarkən başqalarından kömək istəmək bəyənilmir.
5. Dəstəmaz alarkən tələsmək və danışmaq olmaz.

6. Dəstəməz alarkən “Görəsən üzümü və ya qolumu yudum, ya yox?” düşüncəsi ilə zənnə qapılsan, (şübhəyə düşsən) o üzvü yumaq lazımdır. Bu hal tez-tez baş verərsə, (vəsvə nəticəsində şübhəyə düşürsənsə) o zaman yumağa ehtiyac yoxdur. Bədən üzvlərini yuyarkən “2, yoxsa 3 dəfə yudum” şəklində şübhəyə düşsən, əhəmiyyət vermə və dəstəməzə qaldığın yerdən davam et.

7. Dəstəmaz alınan yer təmiz olmalıdır. Ancaq dəstəmaz alınacaq başqa bir yer yoxdursa, ayaqyolunda da dəstəmaz almaq olar. Lakin bu zaman dualar ürəyində oxunmalıdır.

8. Dəstəmaz aldıqdan sonra suyun təmiz olmadığını başa düşsən, yenidən dəstəmaz almaq lazımdır. Suyun təmiz olmadığını namaz qıldıqdan sonra başa düşsən, yenidən dəstəmaz alıb namaz qılmaq lazımdır.

Dəstəmaz ala bilməyəcək dərəcədə xəstə olan insana yaxınlarından biri dəstəmaz almağa kömək edir.

Dəstəməzi pozan şərtlər

- Ayaqyoluna getmək (Böyük və kiçik ehtiyacı görmək)
- Qaz çıxarmaq.
- Vücudun hər hansı bir yerindən qan, irin və buna bənzər şeylərin çıxması, axması.
- Ağız dolusu qusmaq.
- Ağızdan gələn tüfürcəyin qanlı olması.
- Məni (sperma) gəlməsi.
- Məzi (spermadan öncə gələn yapışqan su) gəlməsi.
- Vədi (bəzən sidikdən sonra gələn su) gəlməsi.
- Uzanaraq və ya bir yerə söykənərək yatmaq.
- Epilepsiya tutması.
- Dəli olmaq, havalanmaq.
- Sərxoş olmaq (haramdır)
- Namaz əsnasında başqalarının eşidəcəyi şəkildə gülmək. (Bu zaman həm namaz, həm də dəstəmaz pozulur)

Üzr və üzrlü

Kişilərdə və qadınlarda öz iradəsindən asılı olmayaraq dəstəməzi davamlı olaraq və yaxud qəflətən pozan səbəblərə "üzr", bu vəziyyətdə olan insanlara isə "üzrlü" və ya "üzr sahibi" deyilir. Üzrlü sayılmaq üçün, dəstəməzi (öz iradəsindən asılı olmadan) pozan səbəbin tam bir namaz vaxtı ərzində davam etməsi lazımdır.

Üzrlər - Özündən asılı olmadan davamlı olaraq:

- Sidiyi tuta bilməmək.
- Qaz çıxarmaq.
- Fasiləsiz sperma axıntısı.
- Sidik damcılamaı.

- Qanayan yaralar.
- Daxili qanaxmalar.

Namaz vaxtı çıxdıqdan sonra üzr sahiblərinin dəstəməzi pozulmuş sayılır və növbəti namaz vaxtı başlarkən təzədən dəstəmaz almaları lazımdır.

Sarğı üzərinə məsh etmək

Dəstəmaz üzvlərindən hər-hansı birində yara, çiban və ya yanıq varsa və bunlar sarğı ilə sarınıbsa, dəstəmaz alan zaman nə etmək lazımdır?

Hər şeydən əvvəl həkim rəyi soruşulmalıdır. Əgər həkim suyun yaraya mənfi təsir göstərəcəyini söyləyirsə, o zaman yara sarğısını açmaq lazım deyil. Sadəcə olaraq dəstəmaz alan zaman üstünə bir dəfə məsh çəkmək kifayətdir. Yara sağalanadək dəstəmaz bu şəkildə alına bilər. Digər dəstəmaz üzvləri isə normal qayda ilə yuyulur.

Təyəmmüm (torpaqla təmizlik)

Qurani-Kərimin Maidə surəsinin 6-cı ayəsində “Əgər su tapmasanız, o zaman təmiz torpaqla təyəmmüm edin...” ayəti ilə Allah bizdən öncəki ümmətlərdən heç birinə vermədiyi bir rahatlığı bizə bəxş edir.

Peyğəmbər (sav)-dən rəvayət olunan bir hədisdə belə deyilir:

“Yer üzünü mənə namazgah, torpağı isə təmiz qılındı. Namaz vaxtı girərsə, harada olduğumdan asılı olmayaraq təyəmmüm edə, namaz qılaram.”

Beləliklə də, dəstəmaz və ya qüsl almaq üçün təmiz su tapa bilməyən təyəmmüm etməlidir. Suyun 1 mil (1895 m) uzaqlıqda olması, su olduğu halda belə xəstəlik səbəbi ilə dəstəmaz və ya qüsl ala bilməyən şəxs də təyəmmüm edə bilər.

Qısaca olaraq, təyəmmüm: Su olmayan yerdə və ya olsa belə, istifadəsi mümkün olmayan hallarda namaz qılmaq, cünubluq halından təmizlənmək, yaxud Tilavət səcdəsi edə bilmək üçün təmiz torpağa, daşa, quma, mərmər, kərpic, kərəmit və sement kimi torpaq cinsindən olan bir şeyə niyyət edərək əlləri vurub üzünü və qolları məsh etməyə deyilir.

Təyəmmüm necə edilir?

1. Öncə təmiz torpaq və ya torpaq cinsindən bir şey tapmaq lazımdır. Daha sonra köynəyin qolları dirsəklərə qədər qatlanır. Barmaqda üzük varsa çıxarılır.

2. Barmaqlar bir-birindən aralı-açıq halda tutularaq torpağın üstünə qoyulur və belə deyilir:

"Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim.Bismilləhir-Rahmənir-Rahim."

Niyyət etdim, Allah rızası üçün və namaz qılmaq üçün təyəmmüm etməyə.

Qeyd: Təyəmmüm, cünubluq halından təmizlənmək üçün alınrsa, o zaman "Namaz qılmaq üçün" ifadəsinin yerinə "cünubluqdan təmizlənmək üçün" - ifadəsi söylənir.

3. Bundan sonra əllər torpaq üstündə önə və geriye doğru hərəkət etdirilir və qaldırılır. Ovuclar aşağı vəziyyətdə, əllər baş barmaqlar tərəfindən bir-birinə yavaşca vurularaq silkələnir. Sonra üzün dəstəmaz zamanı yuyulan hissəsi ovucların içi ilə məsh edilir (fərzdir).

4. Ovuclar eyni qayda ilə torpaq üzərinə qoyulur, əllər önə və geriye doğru hərəkət etdirilir. Yenə də eyni qayda ilə əllər baş barmaqlar tərəfindən bir-birinə vurularaq silkələnir. Sonra, sol əlin baş və şəhadət barmaqları bir-birindən aralı vəziyyətdə, digər üç barmağı sağ əl barmaqlarının üstünə qoymaq lazımdır. Barmaq uclarından başlayaraq dirsəyə qədər (dirsək də daxil olmaqla) məsh çəkilir. Bundan sonra isə sağ qol çevrilir və qolun altı dirsəkdən biləyə qədər məsh edilir. Axırda isə sol əlin baş barmağı ilə sağ əlin baş barmağının üstünə məsh çəkilir (fərzdir).

5. Yenə də ovuclar torpaq üzərinə qoyulur, əllər irəli və geriye hərəkət etdirilir. Eyni qayda ilə baş barmaqlar tərəfindən bir-birinə vurularaq silkələnir. Bu dəfə isə sağ əlin baş və şəhadət barmaqları bir-birindən aralı vəziyyətdə, digər üç barmağı sol əl barmaqlarının üstünə qoymaq lazımdır. Barmaq uclarından dirsəyə qədər (dirsək də daxil olmaqla) məsh edilir. Daha sonra isə qol çevrilir və qolun altı dirsəkdən biləyə qədər məsh edilir. Axırda isə sol əlin baş barmağının üstünə məsh çəkilir (fərzdir). Beləliklə də, təyəmmüm tamamlanmış olur.

Qeyd: Təyəmmüm edərkən üz, əl və qulaqlarda məsh edilməmiş yer qalmamalıdır.

Təyəmmümü pozan şeylər

1. Dəstəməzi pozan şeylər təyəmmümü pozar.
2. Təyəmmüm etdikdən sonra su tapılsa, təyəmmüm pozulur.
3. Təyəmmüm etdikdən sonra su ilə dəstəməz və qüsl almağa mane olan səbəblər aradan qalxarsa, təyəmmüm pozulur.

Məstlər üzərinə məsh etmək

Məst: Topuqlar da daxil olmaqla şərt ilə ayaqları örtən və 12000 normal addım (5685 m) məsafəni qət etməyə dözümlü olan, su buraxmayan, 3 kiçik barmaq ölçüsündə yırtığı olmayan və bağ olmadan ayaqda qala biləcək qədər qalın bir ayaqqabıdır. Dərindən və keçədən hazırlanır.

Məst necə olmalıdır

1. Məstlər düz yerə qoyulduğu zaman dik duracaq qədər qalın olmalıdır.
2. Ayaqları isladacaq dərəcədə içəriyə su buraxmamalıdır.
3. 3 mil (5685 m) məsafəni dayanmadan qət edəcək dərəcədə möhkəm olmalıdır.
4. Ayaqları topuqlarla birlikdə örtməlidir.
5. Məstlərin topuqdan aşağı olan qismində üç kiçik barmaq miqdarından artıq yırtıq olmamalıdır.

Diqqət: Məstlər dəstəməz aldıqdan sonra geyilir. Dəstəməz alıb məst geydikdən sonra dəstəməz pozularsa, 24 saat ərzində ayaqdan çıxarılmamaq şərt ilə hər dəfə dəstəməz alınanda ayaqlar yuyulmur, sadəcə olaraq məstlər üzərinə məsh çəkilir. Səfərdə olan müddətdə isə məstlərin üzərinə məsh etmə müddəti 72 saat olur.

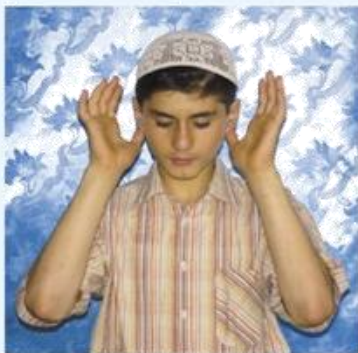
Məst üzərinə necə məsh olunur?

Əllər isladılır. Əvvəlcə sağ əlin içi (barmaqlar açıq halda) sağ məstin üstünə qoyulur. Barmaqların ucundan ayaq pəncəsi ilə topuqlar istiqamətində məsh edilir. Daha sonra eyni qayda ilə sol əl isladılaraq sol məstin üzərinə qoyulub məsh edilir. Məstlər üzərinə məsh edərkən ən azı üç barmaq enində və uzunluğunda yer islanmalıdır. Məstlərin altına məsh edilməz.

Məshi pozan şeylər

1. Dəstəməzi pozan hər bir şey məshi də pozar.
2. Məstin ayaqdan çıxması və ya çıxarılması.
3. Məstin su buraxması və ayaqları islatması.
4. Məstdə üç kiçik barmaq ölçüsündə yırtıq olması.
5. Məstin müddətinin bitməsi - 24 saat (səfərdə isə 72 saat).

Azan və İqamə

Müsəlmanları namaza çağırmaq üçün müəyyən zamanlarda müəyyən cümlələri uca səsle söyləməyə Azan deyilir. Azan, kişiler tərəfindən minarələrdə (yüksek bir yerdə) oxunur. Azan oxuyana müəzzin deyilir.

Gün ərzində beş vaxt fərz namaz vardır. Buna əsasən də gündə beş dəfə azan oxunur.

Qeyd: Sabah azanından başqa, oxunan digər azanlarda fərq yoxdur. Sabah azanında:

"Həyyə aləl-fələh"-dan sonra iki dəfə: **"Əs-salətu xeyrun minən-nəum"** ("Namaz yuxudan daha xeyirlidir") - deyilir. Namaz vaxtı girmədən azan oxunmaz. Əgər oxunubsa, namaz vaxtı girəndən sonra təkrar oxunmalıdır.

Qadınlar azan oxumaz. Azanın mübərək cümlələri belədir:

Allahu Əkbər (4 dəfə) (Allah böyükdür)

Əşhədu ən lə iləhə illəllah (2 dəfə) (Şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa ilah yoxdur)

Əşhədu ənnə Muhəmmədən-Rəsulullah (2 dəfə) (Şahidlik edirəm ki, Məhəmməd (s) Allahın rəsuludur.

Həyyə ələs-saləh (2 dəfə) (Namaza gəlin)

Həyyə ələl-fələh (2 dəfə) (Qurtuluşa gəlin)

Allahu əkbər (2 dəfə)

Lə iləhə illəllah (1 dəfə) (Allahdan başqa ilah yoxdur)

Unutma:

Azan oxunarkən azanı dinləmək və müəzzinin dediklərini təkrarlamaq müstəhəbdir. Ancaq **"Həyyə ələs-saləh"** və **"Həyyə ələl-fələh"** cümlələri təkrarlanmır. Onların yerinə **"Lə havlə və lə quvvətə illə bil-ləhil-aliyyul-azim"** deyilir. Azan oxunduqdan sonra isə **"Vəsilə duası"** oxumaq sünnətdir. Peyğəmbərimiz (sav) bu duanı əshabına öyrətmiş və bunu oxuyana şəfaət edəcəyini buyurmuşdur.

Vəsilə duası:

Allahummə Rəbbə hədi hid-də'vətit-təəmmə. Vəs-salətil qaimə. Əti Muhəmmədənil vəsilətə vəl fadilə. Və bə'su mə'kamən məhmudənilləzi vəədtə.

Mənası: Allahım! Ey bu azanın və qılınmaq üzrə olan namazın Rəbbi! Muhəmməd əleyhis-salama vəsilə dərəcəsini (yəni cənnətdə yüksək bir məqam olan Vəsiləni) və fəziləti ver. Onu özünə vəd etdiyin tərəfəlayiq məqama (ən böyük şəfaət məqamına) çatdır.

İqamə

Fərz namazlarından əvvəl namaza dəvət üçün müəyyən mübarək sözlərin uca səsle deyilməsinə "İqamə" deyilir.

İqamənin cümlələri eynilə Azan cümlələri kimidir. Ancaq bir əlavə vardır: 2 dəfə **"Həyyə ələl -fələh"** dedikdən sonra, 2 dəfə də **"Qad qaməti-saləh"** deyilir. Bunun mənası "namaz başladı" deməkdir.

Qeyd: Təkbaşına namaz qılanların da fərz namazlarından öncə "İqamə" demələri daha yaxşı olar.

Namaz

İslamın beş şərtindən ikincisi namazdır. Namaz hicrətdən bir il yarım sonra "Merac" gecəsində fərz qılınmışdır. İmandan sonra fərzlərin ən önəmlisi sayılan namaz ruhun, qəlbin mənəvi qidası, insanı Allahın hüzuruna ucaldan bir ibadətdir. Peyğəmbərimiz (sav)-in: **"Namaz dinin dirəyidir"** hədisi bunu təsdiqləməkdədir. Məhz namaz müsəlmanın günahlarını təmizləyən və onu cənnətə girməyə layiq edən ən üstün ibadət sayılır.

Hz. Muhəmmədin (sav) bununla bağlı rəvayət etdiyi bir hədisdə belə deyilir: "Sizlərdən hər hansı birinizin qapısı önündən bir çay axarsa və o şəxs çayda gündə beş dəfə çimərsə, onun bədənində çirk qala bilərmə?"

Ona qulaq asanlar: "Xeyr, Ya Rəsulallah! Heç bir şey qalmaz" dedilər.

Peyğəmbərimiz: "Gündə beş dəfə qılınan namaz da buna bənzəyir. Allah qılınan namazla günahları silir" - deyə buyurdu. (Buxari c.2 15775) Namaz qəlblərə Allah qorxusu yerləşdirməklə yanaşı, bizi pis əməllərdən çəkindirir. Ənkəbut surəsinin 45-ci ayəsində Allah belə buyurur: "Sənə vəhy olunan kitabı oxu, namazı düzgün qıl. Həqiqətən, namaz (insanları) abırsızlıqdan və pis işlərdən çəkindirir."

Təhrim surəsi 6-cı ayətdə də əmr olunduğu kimi, hər bir müsəlman özünü və ailəsini cəhənnəm odundan xilas etməlidir. Namaz bizi cəhənnəmdən xilas edəcək imandan sonra ən üstün ibadət olduğu üçün onu ailəmizə və uşaqlarımıza da öyrətməliyik. Peyğəmbərimiz (sav): "7 yaşına çatanda uşaqlarınıza namaz qılmağı əmr edin" - deyə buyurmaqdadır. Bütün bunlar, bir daha namazın hər bir müsəlmanın həyatında önəmli mövqeyini açıqlamaqdadır. Müsəlman Allaha təslim olan şəxs deməkdir. Namaz isə Allaha qulluğun və təslimiyyətin ən mükəmməl təzahürüdür.

Namaz kimlərə fərzdır

Müsəlman və ağılı başında olan hər bir şəxsə, yetkinlik yaşına çatdığı andan (qadınlar 9, kişilər isə 12, hər ikisi ən gec 15 yaşında) ölənədək namaz qılmaq fərzdır. Allah Rəsulu (sav) hədisdə belə buyurur: "7 yaşına çatın uşaqlarınızı namaza alışdırın, 10 yaşına çatanda namaz qılmazlarsa, cəzalandırın." 7 yaşına çatmış uşağı namaza alışdırmaq hər ata-ananın borcudur.

Namazlar neçə qismə bölünür?

Namazlar - Fərz, vacib və nafilə olmaq üzrə üç qismə

bölünür: 1. Fərz namazlarının özü də iki hissəyə bölünür:

a) Fərzi-ayn olan namazlar - yetkinlik yaşına çatmış hər bir müsəlmana fərz olan namazlardır. Gündə beş dəfə qılınan namaz və cümə namazı fərzi-ayndır.

b) Fərzi-kifayə olan namazlar - müsəlmanların bəzilərinin qılması ilə digərlərinin üzərindən düşən namazlardır. Məsələn: Cənazə namazı - fərzi-kifayədir.

2. **Vacib olan namazlar:** Vitr namazı - Ramazan və Qurban bayramı, nəzir, təvaf və pozulan nafilə namazlarının qəzası kimi qılınan namazlardır.

3. **Nafilə namazları:** Təravih, Günəş və Ay tutulması, Təsbih, İstixarə, Hacət, Təhəccüd, Duha namazları kimi 90-a yaxın namazdır.

Fərz namazları

Ağlı başında olan hər bir müsəlman yetkinlik yaşına çatdığı andan etibarən gün ərzində beş dəfə namaz qılmalıdır. Bu beş namazın hər birinin özünə xas vaxtları vardır.

Namaz vaxtları və namaz rükətlərinin sayı

1. Səbh namazı:

a) Vaxtı – Dan yeri ağarandan günəş çıxanadək qılınmalıdır. Dan yeri ağarmadan səbh namazı qılınmadığı kimi, Günəş çıxdığı andan etibarən 50 dəqiqə ərzində səbh namazı qılınmaz. Çünki bu günəşə sitayiş edənlərin ibadət vaxtı olduğu üçün bu saatda namaz qılınmaz.

b) Rukət sayı: Səbh namazı 4 rukətdən ibadətdir. Əvvəlcə 2 rukət sünnəti, daha sonra isə 2 rukət fərzi qılınır.

2. Zöhr namazı:

a) Vaxtı: Günəş zenit nöqtəsindən (tam ortadan) qüruba meyl etməyə başladığı andan etibarən hər şeyin kölgəsinin iki misli olduğu anadək qılınır.

Günəş tam ortada-zenit nöqtəsində ikən, namaz qılmaq məkrumdur. Zöhr namazının başladığı ana 45 dəqiqə qalmış kərahət vaxtı başlanmış

sayılır.

b) Rukət sayı: Zöhr namazı 10 rukətdir. Öncə 4 rukət-ilk sünnəti, sonra 4 rukət-fərzi, daha sonra isə 2 rukət-son sünnəti qılınır.

3. Əsr namazı:

a) Vaxtı: Zöhr namazının çıxdığı andan etibarən əsr namazının vaxtı başlayır. Günəş batanaqəd qılına bilər. Lakin günəşin batdığı anadək əsr namazını gecikdirmək böyənilmir.

b) Əsr namazı 8 rukətdir. Öncə 4 rukət sünnəti, daha sonra isə 4 rukət fərzi qılınır.

4. Məğrib (axşam) namazı:

a) Vaxtı: Günəş tam batdığı andan, qürubdakı qırmızı şəfəq yox olan zaman içərisində qılınır.

b) Məğrib namazı 5 rukətdir. Əvvəlcə 3 rukət axşam namazının fərzi, ardınca isə 2 rukət sünnəti qılınır.

5. İsha (gecə) namazı:

a) Vaxtı: axşam namazının vaxtı qurtaran kimi işa namazının vaxtı başlayır. İsha namazı Sübh namazının vaxtı başlanan anadək qılına bilər.

b) Rukət sayı: Vitr namazı ilə birlikdə 13 rukətdir. Öncə 4 rukət sünnət, sonra 4 rukət fərz, 2 rukət son sünnət və 3 rukət vitr namazı qılınır.

Qeyd: Hər namaz öz vaxtı içində qılınmalıdır. Üzrlü bir səbəbdən ötrü öz vaxtında qılınmayan namaz, başqa bir namazın vaxtında da qəza edilə bilər. Camaatla qılınan namaz təkbaşına qılınan namazdan 17 dəfə fəzilətlidir.

Rukət nə deməkdir?

Bir namazda təkbir (**Allahu Əkbər**), qiyam, qiraət, ruku və 2 səcdədən meydana gələn qism “1 rukət” adlanır. Bu, ikinci dəfə təkrarlanarsa ikinci rukət, 3-4-cü dəfə təkrarlandıqda isə üçüncü və dördüncü rukət adlanır.

Kərahət vaxtları hansılardır?

(Hansı vaxtlarda ibadət etmək olmaz)

Günəş doğarkən, tam ortada (zenitdə) ikən və batarkən fərz, vacib və nafilə namazlar qılınmaz. Ancaq Cənazə namazı, tilavət səcdəsi və başlanmış olan nafilə namazlar məkrüh olsa da qılına bilər.

Qeyd: Gün ərzində qılınan namazların 17 rükəti fərzdır. Fərzlər tərk edilməməli, mütləq qılınmalıdır. Səbh namazının 2 rükəti, zöhr namazının 4 rükəti, əsr namazının 4 rükəti, axşam namazının 3 rükəti və işa namazının 4 rükəti fərzdır. İşa namazından sonra qılınan Vitr namazı vacibdir. Vacib namaz da mütləq qılınmalıdır.

Gündə 5 dəfə qılınan sünnət namazlar isə 20 rükətdir. Səbh, zöhr və axşam namazlarının sünnətləri ilə, işa namazının son sünnəti müəkkəd sünnətdir, yəni Peyğəmbərimiz (sav) hər zaman bunları istisnasız qılmışdır.

Əsr və İşa namazlarının fərzlərindən öncə qılınan sünnətlər isə qeyri-müəkkəd sünnətlərdir. Yəni Peyğəmbərimiz (sav) bunları qılmaqla yanaşı, qılmadığı zamanlar da olmuşdur.

Ümumiyyətlə, sünnət namazları qılmaqda böyük savab vardır. Digər tərəfdən Sünnət namazlarını qılmamaq da olar. Lakin Peyğəmbərimizin sünnətinə qarşı çıxmaq və onun şəfaətindən məhrum olmaq üçün hər bir sünnətinə əməl etməyə səy göstərməliyik. Allah Rəsulu (sav) bir hədisində: “Sünnətimi tərk edən məndən deyildir” - deyə buyurmuşdur.

Namazın fərzləri

Namazın 12 fərzi vardır. Bu fərzlərdən biri yerinə yetirilməzsə, namaz pozular. 12 fərzdən 6-sı namazdan öncədir. Digər 6 fərz isə namazın içindədir və “Namazın rukunləri” adlanır. Gəlin birlikdə bu 12 fərzi nəzər salaq.

1. Hədəsdən təhərət: Gözlə görülməyən (mənevi) pisləklərdən, nəcasətdən (yəni dəstəmazı olmamaq, cünub, heyz və ya nifas olmaq) təmizlənmək.

Hədəsdən təhərət olmadıqca namaz qılınmaz. Ona görə də ya dəstəmaz almaq gərəkdir, ya da qüsl etmək və ya təyəmmüm etmək lazımdır.

2. Nəcasətdən təhərət: Gözlə görünən nəcasətdən təmizlənmək. Bu cür nəcasət namaz qılınan nə bədəninə, nə də paltarlarında olmalıdır.

3. Övrət yerinin örtülməsi: İnsanın bədəninə başqalarının görməsi doğru olmayan yerlərin-övrət yerlərin örtülməsi deməkdir.

Kişilərin övrət yerləri göbəkləri ilə dizləri arasındakı yer sayılır. Qadınların övrət yeri isə üzləri, əlləri və ayaqları çıxmaq şərti ilə bütün bədənidir.

Övrət yerləri örtülmədən namaz qılınmaz. Saçıaçıq, boynu görünən və ya hicabsız halda namaz qılmaq olmaz.

4. Qibləyə doğru dönmək:

Namaz qılarkən Kəbəyə doğru dönmək qibləyə dönməkdir. Qibləni bilməyən şəxs öncə biləndən soruşmalı, araşdırmalı və namazını qılmalıdır.

5. Vaxt: Fərz və vacib namazları öz vaxtlarında qılmaq lazımdır. Bu namazlar vaxtlarından öncə qılınmaz. Əgər qılınarsa, öz vaxtları girincə yenidən qılınmalıdır. Vaxtı çıxmış namaz qəza edilir. Üzrlü səbəb olmadan namazı qəzaya saxlamaq günahdır.

6. Niyyət: Niyyət fərzdir. Namaza başlamadan öncə dünya ilə əlaqə kəsilməli, ağıl və fikir namaz üzərində toplanmalıdır. Niyyət edərkən aşağıdakılara riayət olunmalıdır:

a) Əlləri aşağı salınmış vəziyyətdə saxlamalı.

b) Ayaqlar bir-birinə paralel şəkildə və aralarında dörd barmaq məsafədə yan-yanada olmalıdır.

c) Gözlər səcdə ediləcək yerə dikilməlidir. Bundan sonra qılınacaq namaz üçün niyyət edilir və təkbir **"Allahu Əkbər"** deyilir.

7. Başlanğıc təkbiri: Namaz başlanan anda edilən təkbirdir. Kişilər namaza başlarkən əllərin içi (ovucclar) qibləyə tərəf olduğu halda, qulaqlara doğru qaldırılır, baş barmaqlar qulaq məməciklərinə toxundurulur.

Özü eşidəcək bir səsle **"Allahu Əkbər"** deyib, əlləri aşağı endirərək göbəyinin altında bağlayır. Bu sünətdir.

Əllər necə bağlanır?

Öncə sol əl göbəyinin altına və ya üstünə qoyulur. Ardınca sağ əlin baş və çeçələ barmağı sol əlin biləyini halqa kimi tutur. Sağ əlin ortasındakı 3

barmaq sol bileyin üzərində qola doğru açıq vəziyyətdə saxlanılır.

Qadınlar isə niyyət edərkən ovuc içləri qibleyə tərəf olduğu halda, əlləri ancaq çiyinlərə qədər qaldırırlar. (bundan artıq qaldırılmaz).

Ardınca isə yavaş səsle: **"Allahu Əkbər"** deyib, sağ əli sol əl üstə sinəsi üzərinə qaldıraraq qoyurlar.

Qeyd: Əllər sinə üstə qoyulduqdan sonra, gözlər səcdə yerinə dikilir.

8. Qiyam: Namazda ikən ayaq üstə durmaq deməkdir. Kişilər və qadınlar başlanğıc təkbirində qeyd edilən şəkildə dururlar. Üzürlü səbəb yoxdursa, fərz və vacib namazları ayaq üstə qılmaq lazımdır. Sünnət və nafilə namazlar isə oturaq vəziyyətdə də qılına bilər. Ancaq ayaq üstə du-raraq namaz qılmağın savabı daha çoxdur. Qiyamda ikən gözlər səcdə yerinə dikilməli, bel dik tutulmalıdır. Xəstəlik və ya üzrlü səbəbə görə ayaq üstə namaz qıla bilməyənlər oturaq halda, buna da gücü çatmayanlar böyrü üstə və ya beli üstə uzanaraq ima (işarə) ilə namazlarını qıla

bilərler.

9.Qiraət: Qiyamda (ayaq üstə) iken Qurani-Kərim oxumaq deməkdir. Oxuyarkən səs, eşidiləcək səviyyədə olmalıdır. Qadınlar daha yavaş səsle oxumalıdırlar.

Qiraət əsasında Fətihə oxumaq vacibdir. Çünki Peyğəmbərimiz (sav) hədisdə: "Fətihəsiz namaz olmaz" deyərək buyurmaqdadır. Fətihədən sonra isə kiçik surələrdən biri və ya bir neçə ayət oxunması vacibdir.

"Namaza başlarkən Subhənəke oxumaq və Əuzu-Bismilləh demək sünnətdir. Fətihə oxunduqdan sonra "əmin" demək də sünnətdir.

10. Ruku: Qiraətdən sonra "Allahu Əkbər" deyərək, əllər dizlərə çata-caş şəkildə əyilməyə ruku deyilir. Namazda ruku fərz, "Allahu Əkbər" demək isə sünnətdir. Kişilər ruku edərkən dizləri bükülür, əl barmaqları açıq olduğu halda dizləri üstünə qoyulur. Bu zaman topuqlar bir-birinə yaxın olmalı, gözler isə ayaqlara dikilməlidir. Bu, sünnətdir.

Qadınlar kişilərə nisbətən ruku edərkən az əyilməli, əllərini diz qapaqlarına toxundurmaqla kifayətlənməlidirlər. (Kişilər kimi qadınlar ovuclarını diz qapaqlarına qoymamalıdırlar).

Rukuda 3-5 dəfə: "**Subhənə Rəbbiyəl Azim**" demək sünnətdir. Rukudan qalxarkən "**Səmiəllahu limən Həmidəh**" - deyilir (Allah həmd edənləri eşidir), tam dikəldikdən sonra isə "**Rəbbənə ləkəl-həmd**" (Ey Rəbbimiz, həmd, şükür sənə məxsusdur) - dedikdən sonra "Allahu Əkbər" deyərək səcdə edilir.

11. Səcdə: Rukudan sonra ayaq, diz və əllərlə yanaşı, alnı (burnu) yerə toxundurmaq səcdə adlanır. Hər rukuda 2 dəfə səcdə etmək fərzdır. Səcdə edərkən öncə dizlər yerə qoyulur, sonra isə əl barmaqları bitişik vəziyyətdə qulaqların yanına qoyulur. Səcdədə olarkən alın, burun, əl və ayaq barmaqları yerə toxunmalıdır. Kişilər səcdə edərkən dizləri bədənə yapışdırmamalı, qarından aralı tutmalıdırlar.

Qadınlar isə əksinə, dirsekləri yanlara bitişik vəziyyətdə tutmalıdırlar.

Qeyd: Səcdə vaxtı gözləri yummaq olmaz. Buruna doğru baxmaq lazımdır. Səcdə anında ayaqlar yerdən qaldırılmamalıdır. Bir ayaq qaldırılrsa, məkrüh (bəyənilmir), iki ayaq qaldırılrsa, namaz batil olur. Səcdədə olarkən 3-5 dəfə **"Subhənə Rəbbiyəl-A'le"** demək lazımdır. Daha sonra "Allahu Əkbər" deyilir və səcdədən qalxaraq ayaqlar üstə oturmaq lazımdır. Yenidən "Allahu Əkbər" deyərək səcdə edilir. Hər iki səcdəni bir-birinin ardınca etmək lazımdır. Bu səcdədə də yenə 3-5 dəfə "Subhənə Rəbbiyəl-A'le" dedikdən sonra "Allahu Əkbər" deyərək, yenidən ayağa qalxmaq lazımdır. Səcdədən qiyama qalxarkən öncə üz, sonra əllər, daha sonra isə dizləri qaldırmaq sünnettir.

12. Son oturuş:

Namazın sonunda **"Ət-Təhiyyatu"** duasını oxuyub qurtaranadək oturmaq-namazın son oturuşu adlanır. Buna ərəbcə "qadə axira" deyilir.

3 və 4 rükətli namazların 2-ci rükətindəki oturuşa isə, **"qadə ulə"** - ilk oturuş deyilir. Bu oturuşda da **"Ət -Təhiyyatu"** duasını oxumaq vacib-dir.

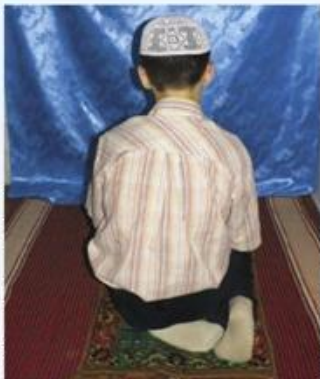
Son oturuşda isə "Ət-Təhiyyatu" duasını oxumaq vacib olduğu halda, bu müddətdə oturmaq fərzdır.

Son oturuş şəkli necə olmalıdır?

Kişilər sol ayağı üzərində oturmalı, sağ ayaq barmaqlarını isə yerə dirəyib qibləyə yönəlmiş halda dik tutmalıdırlar. Bu zaman əllər dizlər

üzərinə qoyulur. Barmaqlar təbii halda nə çox açıq, nə də çox birləşdirilir. Gözlər isə qucağa dikilir.

Qadınlar isə kişilərdən fərqli olaraq, hər iki ayaqlarını oturaq halda yerə -sağa tərəf uzatmalıdırlar. Bu zaman əllər diz üstə qoyulur, gözlər qucağa (sinəyə) dikilir.

• Son oturuşda **"Ət-Təhiyyat"**, **"Allahummə salli"**, **"Allahummə bərik"**, **"Rəbbənə ətinə"** duaları oxunur.

• **"Ət-Təhiyyatu"** da **"Lə iləhə"** kəlməsini deyən zaman sağ əlin şəhadət barmağını qaldırmaq, **"İləllah"** deyərək isə endirmək sünnətdir.

Qeyd: Şəhadət barmağı qaldırılarkən baş barmaqla orta barmaq halqə şəklində bir-birinə bitişdirilir.

13.Salam Vermək:

Son oturuş zamanı dualar oxunduqdan sonra öncə baş sağ tərəfə çevrilir və **"Əs-saləmu aleykum və rahmətullah"** deyilir. Daha sonra baş sol tərəfə çevrilir və eyni şəkildə **"Əs-saləmu aleykum və rahmətullah"** deyilir. Beləliklə də namaz bitmiş sayılır.

Qeyd: Sağ tərəfə salam verərkən sağ çiyinə, sol tərəfə salam verərkən sol çiyinə baxmaq lazımdır. Namazın sonunda salam vermək vacibdir.

Namaz əsnasında

• Başqalarının yanına çıxma bilmədiyin paltarda namaz qılmaq,

- Üstündə şəkil olan paltarda namaz qılmaq,
- Qısa qollu köynəkdə namaz qılmaq,
- Namaz əsnasında fikrin başqa yerdə olması,
- Yuxulu halda namaz qılmaq,
- Ayaq yolu ehtiyacı olduğu halda namaz qılmaq,
- İnsanların keçdiyi yolda namaz qılmaq,
- Oda, sobaya, atəşə tərəf namaz qılmaq,
- Qəbirə qarşı namaz qılmaq,
- Güzgü qarşısında namaz qılmaq,
- Namazda gəyirmək və əsnəmək, (belə hallarda insan özünə hakim olmalı, əlinin tərsi ilə ağzını yummalıdır)
- Ayağı qaldırmaq,
- Təri silmək,
- Barmaq şaqqıldatmaq,
- Namazda gözləri yummaq,
- Sağa-sola baxmaq,
- Camaatla namaz qılarkən ön səfdəki boş yeri buraxıb, arxa səfdə durmaq məkrumdur (bəyənilmir).

Qeyd: Namaz qılarkən burun qanaması və ya namazı pozan başqa hallarla qarşılaşarkən, namaz pozulmuş sayılır. Bu halda dəstəmaz alıb namaz yenidən qılınmalıdır. Namaz qılarkən qəflətən hal pisləşərsə, bu zaman yerə oturub namaza bu şəkildə davam etmək olar.

Namazı pozan hallar

Aşağıda qeyd olunan hərəkətlərdən hər-hansı biri namaz əsnasında baş verərsə, namaz pozulmuş sayılır və təkrar qılınmalıdır.

• Namaz əsnasında danışmaq və namazla heç bir əlaqəsi olmayan söz işlətmək.

• Namazda sinəni qiblədən başqa bir tərəfə çevirmək.

• Namaz əsnasında salamlamaq.

• Namazda səsli gülmək.

• İnləmək, ah-vah etmək.

• Namazda yeyib-içmək.

• Ayətlərin oxunuşunda və tələffüzündə xəta etmək.

• Qaşınmaq. Bir rükətdə qaşınmadığı halda, 3 dəfə bir yeri qaşımaq.

• Namaz əsnasında övrət yerinin açılması.

• Sübh namazını qılarkən günəşin çıxması.

• Camaat namazında imamdan öncə rüku və səcdə etmək.

Diqqət: Qılınmaqda olan fərz namazı yalnız mal və can təhlükəsi zamanı tərk edilə bilər.

Səhv səcdəsi

Namaz qılındığı zaman baş verən qüsurları düzəltmək məqsədilə namazın sonunda edilən əlavə səcdəyə “Səhv səcdəsi” deyilir. Səhv səcdəsi aşağıdakı hallarda edilir:

a) Namazın fərzlərindən birinin unudaraq gecikdirilməsi,

b) Namazın vaciblərindən birinin unudularaq gecikdirilməsi və yaddan çıxması zamanı.

Qeyd: fərzlərdən biri unudularaq və ya bilərəkdən tərk edilərsə, namaz pozulmuş sayılır.

“Səhv səcdəsi” bu qüsuru aradan qaldırmaz. Vaciblərdən hər hansı biri bilərəkdən tərk edilərsə, bu zaman namaz yenidən qılınmalıdır, “Səhv səcdəsi” edilməz. Aşağıda göstərilən hallarda “Səhv səcdəsi” etmək lazımdır:

• Fərz namazlarının ilk iki rükətində, Nafilə namazların bütün rükətlərində “Fətihə” surəsini oxumağı unutmaq.

• “Fətihə”dən sonra oxunacaq surəni və ayəni “Fətihə”dən əvvəl oxumaq.

• “Fətihə”dən sonra oxunacaq surəni unutmaq. Ancaq unutduğunu rükuda xatırlasa, təkrar dikəlib “Fətihə”ni, ardınca da surə və ya ayə oxunmalıdır. Sonra ruku edib, salam verdikdən sonra “Səhv səcdəsi” edilir.

• “Vitr namazının” təkbiri və ya “Qunut duası” unudularsa, rükuda ikən yenidən dikəlib bunları oxumaq lazım deyildir. Sadəcə olaraq “Vitr” namazının sonunda “Səhv səcdəsi” etmək kifayətdir.

• Unudaraq bir rükətdə “Fətihə” surəsini iki dəfə oxumaq.

• Dörd rükətli namazlarda ikinci rükətdən sonra oturmağı unudaraq birbaşa 3-cü rükətə qalxmaq. Əgər ayağa tam qalxmış halda isə və ya buna yaxın vəziyyətdədirsə, oturmaq olmaz. Yalnız namaz sonunda “Səhv səcdəsi” etmək lazımdır. Bu, ayağa qalxmaq istənilən an xatırlanarsa, otu-rub “Ət-Təhiyyat” duası oxunmalıdır.

• İlk oturuşda “Ət-Təhiyyatu” duasını oxumağı unutmaq.

• “Qunut duasını” və ya təkbirlərini unutmaq.

• Rükət sayları qarışdırılarsa: Bu birinci dəfə baş verdikdə, namaz yenidən təkrar qılınmalıdır. Yox, əgər bu hal tez-tez təkrarlanarsa, hansı rükətdə olduğuna qənaəti çoxdursa, onu qəbul edərək namaza davam etmək lazımdır.

Qeyd: Namaz əsnasında “Səhv səcdəsi”ni zəruri edən bir neçə səhv edilsə, bunlar üçün bir dəfə “Səhv səcdəsi” etmək yetərlidir.

Səhv səcdəsi necə edilir?

Namazın son oturuşunda “Ət-təhiyyatu” oxunduqdan sonra sağ tərəfə salam verilir. Ardınca isə Allahu Əkbər deyərək, səcdə edilir. Üç dəfə səcdədə “Subhənə Rəbbiyəl-A’lə”, daha sonra isə Allahu Əkbər deyərək, oturmaq. Yenidən Allahu Əkbər deyərək iki dəfə səcdə edilir. Səcdədə yenə 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyərək oturmaq.

Bu oturuş zamanı Allahummə salli, Allahummə bərik və Rəbbənə ətinə duaları oxunur, sonra isə sağa və sola salam verilir.

Sübh namazı

Sübh namazı dörd rukətdir. Əvvəlcə 2 rukət sübh namazının sünnəti, sonra isə 2 rukət fərzi qılınır.

Sübh namazının sünnətinin qılınması:

Namazın fərzləri bölümündə qeyd etdiyimiz kimi, namaz qılmaq üçün edəcəyimiz ilk şey:

1. Qibleyə doğru dönmək, ardınca isə niyyət etmək.

Qeyd: Niyyətin dil ilə deyilməsi şərt deyil, ürəkdə olması kifayətdir.

2. "Niyyət etdim Allah rızası üçün bugünkü Sübh namazının sünnətini qılmağa."

3. Allahu Əkbər demək. "Namazın Fərzləri" bölümündə qeyd edildiyi kimi, namaza başlarkən Allahu Əkbər deyilən zaman əllər yuxarıya qaldırılır. Bu zaman baş barmaqlar qulaq məməciklərinə toxundurulur və aşağı endirilərək göbək altında bağlanır. Qadınlar isə kişilərdən fərqli olaraq Allahu Əkbər deyərək əllərini yalnız çiyinlərinə qədər qaldırırlar və aşağı endirib sinələrinə qoyurlar.

Qeyd: Əllər yalnız namaza başlarkən Allahu Əkbər deyiləndə qaldırılır. Namaz içində ruku və səcdə edərkən Allahu Əkbər deyilən zaman əllər qaldırılmaz.

4. Qiya və Qiraət:

Əllər bağlandıqdan sonra aşağıdakıları oxumaq lazımdır:

"Subhənəkəl-Ləhummə və bihəmdikə və təbərəkəsmukə və tələ cəddikə və lə iləhə ğayruk."

"Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim. Bismilləhir-Rahmənir-Rahim. Əlhəmdu Lilləhi Rəbbil-A'ləmin. Ər-Rahmənir-Rahim. Məlikü yaumiddin. İyyəkə nə'budu və İyyəkə nəstə'in. İhdinas-siratəl mustəqim. Siratəl ləzinə ən'əmtə əleyhim. Ğayril-mağdubi əleyhim vələd-dallin. Əmin"

"Vəl-əsr. İnnəl-insənə ləfi-xusr. İlləlləzinə əmənu və əmilus-salihəti və təvəssav bil-həqqi və təvəssav bis-sabr."

5. Ardınca:

"Allahu Əkbər" deyərək ruku edilir. Rukuda 3 dəfə "Subhənə Rəbbiyəl-Azim" dedikdən sonra ayağa qalxmaq.

Qalxarkən: "Səmiəllahu limən həmidəh", tam olaraq dikəldikdən sonra

isə “Rabbənə Ləkel həmd” deyilir. Bunun ardınca isə “Allahu Əkbər” deyərək səcdə edilir.

6. Səcdə edərkən öncə dizlər, sonra əllər, daha sonra isə alın və burun yerə qoyulur. Əllər qulaqların yanında olmalıdır. Səcdə anında ayaqlar yerdən qaldırılmamalıdır. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl-A'lə” dedikdən sonra “Allahu Əkbər” deyib səcdədən qalxaraq oturmaq. Bu zaman kişilər sol ayaqlarını topuqları yerə dəyəcək şəkildə yayaraq üzərində oturmalı, sağ ayaqlarını isə barmaqları qibləyə yönəlmiş vəziyyətdə dik tutmalıdırlar. Qadınlar isə ayaqlarını yerə yayaraq sağ tərəfdən çıxararaq yerə oturmalıdırlar. “Allahu Əkbər” deyib təkrar səcdə etmək və təkrarən 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'lə” dedikdən sonra yenə də “Allahu Əkbər” deyərək, səcdədən ikinci rukəti qılmaq üçün ayağa qalxaraq əlləri bağlamaq lazımdır.

Qeyd: Səcdədən qalxarkən öncə baş, sonra əllər dizlərin üstünə qoy-ularaq yerdən qaldırmaq.

Bu şəkildə 1-ci rukət tamamlanmış olur.

7. İkinci rukəti qılmaq üçün ayağa qalxaraq əlləri bağladıqdan sonra aşağıdakılar oxumaq:

“Bismilləhir-Rahmanir-Rahim. Əlhəmdü Lilləhi Rabbil-A'ləmin. Ər-Rahmanir-Rahim. Məlikə yaumiddin. İyyəkə nə'budu və İyyəkə nəstə'in ihdi-nas-siratəl mustəqim. Siratəl ləzinə ənəmte əleyhim. Ğayril-məğdubi əleyhim vələd-dallin. Əmin”

“Qul huvallahu əhəd. Allahus-Saməd Ləm yəlid və ləm yuləd. Və ləm yəkölləhu kufvən əhəd”

8. “Allahu Əkbər” deyib uku edilir. 1-ci rukətdə olduğu kimi rukuda yenə də 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl Azim” deyilir. Rukudan qalxarkən “Səmiəllahu Limən Həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rabbənə Ləkel Həmd” deyilir.

9. Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'lə” deyilir. Sonra “Allahu Əkbər” deyib səcdədən qalxıb, 1-ci rukətdə olduğu kimi oturmaq və yenidən Allahu Əkbər deyib səcdə etmək.

3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'lə” dedikdən sonra “Allahu Əkbər” deyərək oturmaq. (Oturuş şəkli birincə rukətdə izah olunub)

10. Son oturuşda (**“Qadə-axira”**) bunlar oxunur:

“Əttəhiyyətu lilləhi vəs-saləvətu vət-tayyibat. Əs-saləmu əleykə əyyuhən-nəbiyyu və rahmətullahi və bərəkətu. Əs saləmu əleyna və a'lə ibədilləhis-salihin. Əşhədu ən lə iləhə illəllah və əşhədu ənne Muhəmmədən

əbduhu və Rəsuluh.

Allahummə salli a'lə Muhəmmədin və a'lə ə'li Muhəmməd. Kəmə salleytə a'lə İbrahimə və a'lə ə'li İbrahim, innəkə Həmi-dun Məcid.

Allahummə bərik a'lə Muhəmmədin və a'lə ə'li Muhəmməd. Kəmə bərakətə a'lə İbrahimə və a'lə ə'li İbrahim innəkə Həmidun Məcid.

Rabbənə ətine fid-dünya həsənədən və fil-axirəti həsənədən və qina əzabən-nər. Birahtətikə ya ərhamər-Rahimin.

Rabbənəğfirli və li-vəlidayyə və lil-mu'mininə yəvmə yaqumul-hisəb" dedikdən sonra:

11. Salam verilir. Salam verərkən baş əvvəl sağ tərəfə çevrilir, gözlər isə sağ çiyinə dikilir və **"Əssaləmu aleykum və rahmətullah"**- deyilir. Daha sonra isə baş sol tərəfə çevrilir, bu zaman isə gözlər sol çiyinə dikilir və yenə də: **"Əssaləmu aleykum və rahmətullah"**- deyilir.

Bununla da sübh namazının sünnəti bitmiş olur.

Sonra oturmuş vəziyyətdə qalaraq bu dua oxunur:

"Allahummə əntəs-aləm və minkəs-saləm təbərkətə ya zəl-cələli vəl-ikram"

Bunun ardınca ayağa qalxaraq sübh namazının fərzi qılınır.

Sübh namazının fərzi

Sübh namazının fərzi iki rükətdir. Eynilə sübh namazının sünnəti kimi qılınır, yalnız niyyətdə fərq var.

1. Niyyət edilir: "Niyyət etdim Allah rızası üçün sübh namazının fərzini qılmağa."

2. Allahu Əkbər deyilir və əllər bağlanır.

3. "Qiyam" və "Qiraət" sübh namazının sünnətində olduğu kimi, əvvəlcə "Subhunəyə", sonra "Əuzu-Bismilləh", "Fətihə" oxunur və "əmin" deyilir. Əmin dedikdən sonra kiçik surələrdən biri və ya bir neçə ayət oxunur.

4. Allahu Əkbər deyərək ruku edilir. Rukuda 3 dəfə: "Subhənə Rabbiiyə-Azim" deyilir. Rukudan qalxarkən "Səmiəllahu limən həmidəh", tam dikəldikdən sonra isə "Rabbənə və ləkəl həmd" deyilir.

5. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyə A’le” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq və Allahu Əkbər deyib yenidən səcdə etmək. Yenə 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyə A’le” və Allahu Əkbər deyib 2-ci rükətə qalxmaq.

6. Qiyam və qiraət:

“Bismilləhi-Rahmənir-Rahim” deyib Fətihə surəsi oxunur. Ardınca bir surə və ya bir neçə ayə oxunur.

7. Allahu Əkbər deyərək ruku edilir. Rukuda 3 dəfə: “Subhənə Rabbiiyə-Azim” deyilir. Rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rabbənə və ləkəl həmd” deyilir.

8. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyə A’le” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Təkrar Allahu Əkbər deyib yenidən səcdə edilir və Allahu Əkbər deyərək son oturuş (“Qadə”) yerinə yetirilir.

9. “Qadə”də: “Əttəhiyyat”, “Allahummə salli”, “Allahummə bərik”, “Rabbənəğfirli” duaları oxunur.

10. Başı sağ və sol çiyinlərə şevirərək hər iki tərəfə belə salam verilir: “Əssaləmu aleykum və rahmətullah”.

Namaz bitmiş sayılır, namazdan sonra “Allahumə əntəs-Saləm və minkəs Sələm tabərəkə ya zəl-Cəlil vəl ikram” dedikdən sonra oturub aşağıdakı kimi təsbihat və dua etmək daha yaxşı olar:

“Allahummə salli a’lə Muhəmmədin və a’lə ə’li Muhəmməd”

Subhənəllahi vəl həmdulilləhi və lə iləhə illəllahu vəllahu əkbər. Vələ havlə vələ quvvətə illə billəhul–Aliyyil-Azim.

Sonra isə “Ayətül Kürsi” oxunur. Bu da oxunduqdan sonra:

33 dəfə - “Subhənəllah”

33 dəfə - “Əlhəmdulilləh”

33 dəfə - “Allahu Əkbər” deyilir və ardınca:

“Lə iləhə illəllahu vəhdəhu lə şərikeyə ləh. Ləhul mülk və ləhul həmd və huve a’lə kulli şeyin Qadir”- deyilir.

Bundan sonra Əmin deyib əllər sinə səviyyəsinə qaldırılaraq açılır və dua edilir.

Qeyd: Sübh namazının vaxtı girəndən sonra nafilə (farz və vacib olmayan) namazlar qılınmaz, yalnız sübh namazının sünnəti və fərzi qılınmaqlar. Sübh namazının fərzindən sonra nafilə namazı qılmaq məkrühdür. Günəş doğduqdan sonra 50 dəqiqə müddətində heç bir namaz qılınmaz.

Çünkü bu, kərahət vaxtına düşür. Səbh namazını vaxtında qıla bilməyən, günəşin doğuşundan 50 dəqiqə sonra qəza namazını qıla bilər.

Zöhr namazı

Zöhr namazı 10 rükətdir. Əvvəlcə 4 rükət sünnəti, sonra 4 rükət fərzi, daha sonra isə 4 rükət son sünnəti qılınır.

Zöhr namazının ilk sünnəti

1. Niyyət edilir: “Niyyət etdim Allah rızası üçün zöhr namazının ilk sünnətini qılmağa”.

2. Başlanğıc təkbir - Allahu Əkbər deyərək əllər bağlanır.

3. Ayaq üstə “Subhənəkə”, “Əuzu-Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

4. Allahu Əkbər deyib ruku edilir. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rabbiiyl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək lazımdır.

5. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyl A'lə” dedikdən sonra, Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq lazımdır. Yenidən Allahu Əkbər deyərək səcdə etmək və 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyl A'lə” demək lazımdır. Sonra Allahu Əkbər deyib 2-ci rükətə qalxmaq.

6. Ayağa qalxandan sonra yenidən “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

7. Allahu Əkbər deyilir və eyni qayda ilə ruku edilir. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rabbiiyl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyilir.

8. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyl A'lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq və Allahu Əkbər deyib yenə səcdə etmək lazımdır. 3 dəfə “Subhənə Rabbiiyl A'lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib oturmaq lazımdır. Bu, 4 rükətli namazın ilk oturuşu sayılır. Bu oturuşda “Əttəhiyyatu” duası oxunur.

9. Sonra isə Allahu Əkbər deyib 3-cü rükətə qalxmaq və bu rükətdə də digər rükətlərdə olduğu kimi “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

10. Allahu Əkbər deyib ruku edilir. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rabbiiyl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyilir.

11. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək və yenə də səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyərək qalxmaq *gərək*dir. Təkrar Allahu Əkbər deyib səcdə etmək *lazım*dır. 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib 4-cü (son) rükətə qalxmaq.

12. Eyni qayda ilə “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

13. Sonra Allahu Əkbər deyib ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək.

14. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A’lə”, sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq və təkrar Allahu Əkbər deyərək yenidən səcdə etmək. Səcdə anında 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib “Son oturuşu” icra etmək.

15. Son oturuşda “Əttəhiyyat”, “Allahummə salli”, “Allahummə bərik” duaları oxunur.

16. Başı sağ və sol çiyinlərə tərəf çevirərək hər iki yana belə salam verir: “Əssələmu aleykum va rahmətullah.”

Zöhr namazının fərzi

Zöhrün fərzi 4 rükətdir.

1. Niyyət etmək: “Niyyət etdim Allah rızası üçün zöhr namazının fərzini qılmağa.”

2. Başlanğıc təkbir - Allahu Əkbər deyib əlləri bağlamaq.

3. Ayaqda ikən “Subhənəkə”, “Əuzu-Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxumaq.

4. Allahu Əkbər deyib ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək.

5. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Təkrar Allahu Əkbər deyib yenidən səcdə etmək. 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib 2-ci rükətə qalxmaq.

6. Ayağa qalxandan sonra yenidən “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

7. Allahu Əkbər deyib və eyni qayda ilə ruku etmək. Rükuda 3 kərə “Subhənə Rəbbiyəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək lazımdır.

8. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdə anında 3 dəfə “Sübənə Rəbbiyəl A'le”, sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Təkrar Allahu Əkbər deyərək yenidən səcdə etmək.

3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A'le” deyilir. Sonra Allahu Əkbər deyərək səcdədən qalxıb oturmaq. Zöhrün sünnətində olduğu kimi, ilk oturuşda ancaq “Əttəhiyyatu” duası oxunur.

9. Allahu Əkbər deyərək 3-cü rükətə qalxmaq, “Bismilləh” və “Fətihe” surəsini oxumaq.

Qeyd: Fərz namazlarının 3 və 4-cü rükətlərində digər rükətlərdən fərqli olaraq yalnız “Bismilləh” və “Fətihe” oxunur. Fətiheadən sonra heç bir surə və ya ayə oxumaq olmaz.

10. Allahu Əkbər deyib ruku etmək. Rükuda 3 kərə “Subhənə Rəbbiyəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək gərəkdir.

11. Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A'le” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Yenə də Allahu Əkbər deyib səcdə etmək lazımdır. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A'le”, sonra Allahu Əkbər deyilir və son 4-cü rükəti qılmaq üçün ayağa durmaq.

12. Bu rükətdə də yenə ancaq “Bismilləh” və “Fətihe” oxumaq.

13. Sonra Allahu Əkbər deyib ruku etmək lazımdır. Rükuda 3 kərə “Subhənə Rəbbiyəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyilir.

14. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək.

3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A'le” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq və təkrarən Allahu Əkbər deyərək səcdə etmək. Yenə 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A'le”, sonra Allahu Əkbər deyib “Son oturuş”-u yerinə yetirmək.

15. Son oturuşda “Əttəhiyyatu”, “Allahummə salli”, “Allahummə bərik” duaları oxunur.

16. Başı sağ və sol çiyinlər tərəfə çevirərək hər iki tərəfə salam verilir: “Əssaləmu aleykum və rahmətullah”.

Zöhr namazının son sünnəti

Zöhr namazının son sünnəti 2 rükətdir.

Əvvəlcə niyyət edilir: “Niyyət etdim zöhr namazının son sünnətini qılmağa.”

Sonra isə eynilə sübh namazının sünnəti kimi iki rükət namaz qılır. Beləliklə də, Zöhr namazı tamamlanmış olur.

Əsr namazı

Əsr namazı dördü sünnət və dördü fərz olmaq üzrə səkkiz rükət qılır. Öncə əsr namazının sünnəti qılır.

1. “Niyyət etdim, Allah rizası üçün Əsr namazının sünnətini qılmağa.”

2. Allahu Əkbər (təkbir) deyib ələr bağlanır.

3. Ayaqda ikən “Subhənəkə”, “Əuzu-Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

4. Allahu Əkbər deyib rüku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rabbilə Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyilir.

5. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rabbilə A'lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyərək səcdədən qalxmaq. Daha sonra Allahu Əkbər deyib təkrar səcdə etmək lazımdır. Yəni 3 dəfə “Subhənə Rabbilə A'lə”, sonra Allahu Əkbər deyib 2-ci rükətə qalxmaq.

6. Ayağa qalxandan sonra yenidən “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

7. Allahu Əkbər deyib eyni qayda ilə rüku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rabbilə Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək gərəkdir.

8. Sonra Allahu Əkbər deyib səcdə etmək, Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rabbilə A'lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Ardınca Allahu Əkbər dedikdən sonra yenidən səcdə etmək. 3 dəfə “Subhənə Rabbilə A'lə”, ardınca isə Allahu Əkbər deyib oturmaq. Zöhr namazından fərqli olaraq Əsr namazında ilk oturuşda “Əttəhiyyatu” ilə yanaşı, “Allahummə salli” və “Allahummə bərik” duaları da oxunur.

9. Allahu Əkbər deyib 3-cü rükətə qalxmaq. Bu rükətdə 1-ci rükətdə olduğu kimi, “Subhənəkə”, “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxunur.

10. Allahu Əkbər deyib ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam kələldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyilir.

11. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'le” dedikdən sonra isə Allahu Əkbər demək və səcdədən qalxmaq. Daha sonra yenidən Allahu Əkbər deyib səcdə etmək.

3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'le”, sonra Allahu Əkbər deyib 4-cü (son) rukətə qalxmaq.

12. Eyni qayda ilə “Bismilləh”, “Fətihe” və bir surə oxumaq.

13. Sonra Allahu Əkbər deyib ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam kələldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək lazımdır.

14. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'le, daha sonra isə Allahu Əkbər demək. Səcdədən qalxmaq və təkrar Allahu Əkbər deyərək yenidən səcdə etmək lazımdır. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl A'le”, sonra Allahu Əkbər deyib “Son oturuş” yerinə yetirilir.

15. Son oturuşda “Əttəhiyyat”, “Allahummə salli”, “Allahummə bərik” duaları oxunur.

16. Başı sağ və sol çiyinlərə çevirərək hər iki tərəfə salam vermək: “Əssələmu aleykum va rəhmətullah”.

Əsr namazının fərzi

“Niyyət etdim, Allah rızası üçün Əsr namazının fərzini qılmağa” - dedikdən sonra eynilə zöhr namazının dörd rukət fərzi kimi qılınır. (bax: zöhr namazının fərzinin qılınması)

Məğrib (axşam) namazı

Axşam namazı üçü fərz və ikisi sünnət olaraq beş rukətdir. Əvvəlcə fərzi qılınır:

1. “Niyyət etdim Allah rızası üçün axşam namazının fərzini qılmağa.”

2. Başlanğıc təkbir -Allahu Əkbər deyərək əlləri bağlamaq.

3. “Subhənəkə”, “Əuzu-Bismilləh”, “Fətihe” və bir surə oxumaq.

4. Allahu Əkbər deyib ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYəl

Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rabbənə və ləkəl həmd” demək lazımdır.

5. Ardınca Allahu Əkbər - deyib səcdə edilir. 3 dəfə “Sübhənə Rəbbiyəl A’lə” deyilir. Sonra yenə də Allahu Əkbər demək və səcdədən qalxmaq. Allahu Əkbər deyib yenidən səcdə etmək. Yenə də 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A’lə”, sonra Allahu Əkbər deyərək 2-ci rükətə qalxmaq.

6. Ayağa qalxandan sonra yenidən “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxumaq.

7. Allahu Əkbər deyib eyni qayda ilə ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rəbbiyəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rabbənə və ləkəl həmd” demək.

8. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A’lə”, sonra Allahu Əkbər deyib qalxmaq. Yenidən Allahu Əkbər deyərək təkrar səcdə etmək. Daha sonra 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A’lə” və Allahu Əkbər deyib oturmaq. Zöhr və Əsr namazlarının fərzlərində olduğu kimi, ilk oturuşda ancaq “Əttəhiyyatı” duası oxunur.

9. Allahu Əkbər deyərək 3-cü rükətə qalxmaq. Axşam namazında da digər fərz namazlarında olduğu kimi, üçüncü rükətdə ancaq Bismilləh və Fətihə oxunur.

Fətihədən sonra heç bir surə və ya ayə oxunmur.

10. Allahu Əkbər deyib ruku edilir. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rəbbiyəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rabbənə və ləkəl həmd” demək.

11. Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A’lə”, sonra isə Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Ardınca Allahu Əkbər deyib yenidən səcdə etmək. 3 dəfə “Subhənə Rəbbiyəl A’lə”, sonra Allahu Əkbər deyib “Son oturuş” yerinə yetirilir.

12. “Son oturuş”da “Əttəhiyyat”, “Allahummə salli”, “Allahummə bərik” duaları oxunur.

13. Başı sağ və sol çiyinlərə çevirərək hər iki tərəfə salam vermək: “Əssaləmu aleykum və rahmətullah”.

Məğrib (axşam) namazının sünnəti

Əvvəlcə niyyət edilir: “Niyyət etdim Allah rızası üçün axşam namazının sünnətini qılmağa.” Bundan sonra isə eynilə sübh namazının sünnəti kimi

iki rükət namaz qılınır. Beləliklə də axşam namazı tamamlanmış olur.

İşa (gecə) namazı

İşa namazı dörd sünnət, dörd fərz və iki son sünnət olmaq üzrə on rükətdən ibarətdir. Ardınca isə 3 rükət vitr namazı qılınır.

İşa namazının ilk sünnəti

Niyyət: “Niyyət etdim, Allah rızası üçün işa (gecə) namazının ilk sünnətini qılmağa”. Sonra isə eynilə əsr namazının ilk sünnəti kimi dörd rükət namaz qılınır.

İşa namazının fərzi

Niyyət: “Niyyət etdim Allah rızası üçün işa namazının fərzini qılmağa.” Bundan sonra eynilə zöhr namazının fərzi kimi dörd rükət namaz qılınır. (zöhr namazına bax)

İşa namazının son sünnəti

Niyyət: “Niyyət etdim, Allah rızası üçün işa namazının son sünnətini qılmağa” dedikdən sonra sübh namazının sünnəti kimi iki rükət namaz qılınır.

Bu şəkildə işa namazı tamamlanmış olur.

Vitr namazı

Vitr namazı 3 rükətdir. İşa (gecə) namazından sonra qılınır.

1. Niyyət etmək: “Niyyət etdim Allah rızası üçün Vitr namazını qılmağa.”
2. “Başlanğıc təkbir” - Allahu Əkbər deyib əllər bağlanır.
3. “Subhənəke”, “Əuzu-Bismilləh”, “Fətihe” və bir surə oxunur.
4. Allahu Əkbər deyib ruku edilir. Rukuda 3 kərə “Subhənə Rəbbiyəl Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək lazımdır.

5. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYə A’lə”, sonra Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Yenidən Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. 3 dəfə “Subhənə RabbİYə A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib 2-ci rukətə qalxmaq.

6. Ayağa qalxıb “Bismilləh”, “Fətihə” və bir surə oxumaq.

7. Allahu Əkbər deyib eyni qayda ilə ruku etmək. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYə Azim”, Rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” demək lazımdır.

8. Ardınca Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYə A’lə”, sonra Allahu Əkbər deyib qalxmaq. Təkrar Allahu Əkbər deyib səcdə etmək. 3 dəfə “Subhənə RabbİYə A’lə” dedikdən sonra Allahu Əkbər deyib oturmaq lazımdır. Bu, namazın ilk oturuşu sayılır. Bu oturuşda ancaq “Əttəhiyyatu” duası oxunur.

9. Sonra isə Allahu Əkbər deyib 3-cü rukətə qalxmaq lazımdır. Bu rukətdə də də digər rukətlərdə olduğu kimi “Bismilləh”, Fətihə və bir surə oxunur. Sonra isə “başlanğıc təkbirdə” olduğu kimi əllər qaldırılır və Allahu Əkbər deyərək bağlanılır. Ardınca “Qünut duaları” oxunur:

“Allahummə innə nəstəinukə və nəstəğfirukə və nəstəhdikə və numinu bikə və nətubu ileykə və nətəvəkkəlu əleykə və nusni ileykəl-xayra kulləhu neşkurukə və lə nəkfurukə və nəxləu və nətruku mən yəfcuruk”.

“Allahummə iyyəkə nə’budu və ləkə nusalli və nəscudu və ileykə nəs-ə və nəhfidu nərcu rahmətəkə və naxşə əzabəkə innə əzabəkə bilkuffəri mulhiq”

10. Allahu Əkbər deyib ruku edilir. Rukuda 3 kərə “Subhənə RabbİYə Azim”, rukudan qalxarkən “Səmiəllahu limən həmidəh”, tam dikəldikdən sonra isə “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyilir.

11. Allahu Əkbər deyib səcdə edilir. Səcdədə 3 dəfə “Subhənə RabbİYə A’lə” və ardınca Allahu Əkbər deyib səcdədən qalxmaq. Allahu Əkbər deyərək yenidən səcdə edilir. Yəne 3 dəfə “Subhənə RabbİYə A’lə” deyilir, sonra Allahu Əkbər deyib “Son oturuş” yerinə yetirilir.

12. Son oturuşda “Əttəhiyyat”, “Allahummə salli”, “Allahummə bərik” duaları oxunur.

13. Başı sağ və sol çiyinlərə tərəf çevirərək hər iki yana salam vermək: “Əssaləmu aleykum və rahmətullah”

Camaat namazı

İslam dini vəhdət-birlik dinidir. Birlikdə isə rəhmət vardır. Namaz ibadətlərin şahı olduğu üçün bir yerdə qılınan namazların fəziləti və savabı çoxdur. Bununla bağlı Peyğəmbərimiz (sav) belə buyurub: “Camaatla qılınan namaz təkbəsinə qılınan namazdan 27 dəfə üstündür.”

Hər bir müsəlman üzrlü səbəb olmadan namazını camaatla qılmalıdır. Camaat namazı qılınması üçün ən azı iki nəfər tələb olunur.

Qeyd: Yalnız fərz namazları camaatla qılın bilər. Sünnət namazları təkbəsinə qılınır. Məsələn: Sübh namazının Fərzini qılmaq üçün məscidə gedən şəxs öncə tək başına sübh namazının sünnətini qılmalıdır. Daha sonra müəzzin (azan oxuyan) “İqamə” oxuyarkən “Qad-qamətis-saləh” dediyi zaman ayağa qalxıb səffdə (cərgədə) yer tutmalıdır.

Qeyd: Səflərin şəkli düz olmaqla yanaşı, ön cərgələrdə boş yer buraxılmamalıdır. Ön səflərdə kişilər, sonra oğlan uşaqları, daha sonra isə qadınlar və qız uşaqları dururlar. Qadınlar kişilərlə eyni cərgədə (səffdə) və ya kişilərin önündə dura bilməzlər. Əks təqdirdə yanında durduğu kişinin namazı pozular.

Camaat namazında niyyət belə edilir:

“Niyyət etdim Allah rızası üçün Sübh namazının fərzini qılmağa, imama tabe oldum” və ya “imama bağlandım”.

İmam Allahu Əkbər deyərək başlanğıc təkbiri edir. Arxa səflərdə (cərgələrdə) duran müsəlmanlar asta səsle “Allahu Əkbər” deyib təkbir alaraq əllərini bağlayırlar. İmam asta səsle “Subhənəkə” və “Əuzu-Bismilləh” deyir. İmama tabe olan hər kəs də ürəyində “Subhənəkəni” oxumalıdır. Daha sonra isə imam ucadan Fətiyəni oxumağa başlayır, ona tabe olanlar isə susub onu dinləyirlər. Fətiyəni oxuyub qurtardıqdan sonra hər kəs gizli səsle “əmin” deyir. Sonra imam yenə də uca səsle bir surə və ya bir neçə ayə oxuyur. Arxadakılar isə yenə də heç bir şey oxumadan onu dinləyirlər.

Daha sonra imam “Allahu Əkbər” deyib ruku edir. Bu zaman hər kəs onun ardınca “Allahu Əkbər” deyir və ruku edir. Rukuda 3 dəfə “Subhənə Rabbijəl Azim” deyilir.

İmam “Səmiəllahu limən Həmidəh” deyərək rukudan qalxarkən, arxadakılar “Rabbənə və ləkəl Həmd” deyib qalxmalıdırlar. Ardınca:

İmam uca səsle “Allahu Əkbər” deyir və səcdə edir. Hər kəs də asta səsle “Allahu Əkbər” deyərək səcdə edir. Bu səcdə eyni şəkildə bir dəfə də təkrarlanır. Daha sonra imam “Allahu Əkbər” deyib 2-ci rukətə qalxır. Onun ardınca hər kəs “Allahu Əkbər” deməli və ikinci rukətə qalxmalıdır. İmam

yenə də gizli səsle “Əuzu –Bismilləh” uca səsle isə Fətihe və bir surə oxuyur. Arxada duranlar isə heç bir şey oxumadan yalnız onu dinləməlidirlər. Ardınca ruku və səcdələr 1-ci rükətdə olduğu kimi icra edilir. Ən son oturuşda isə İmam da daxil olmaqla hər kəs ürəyində “Əttəhiyyatu”, “Allahummə salli” və “Allahumə bərik” dualarını oxuyur. Ardınca İmam başını sağa çevirərək: “Əssaləmu aleykum və Rahmətullah” deyir. Arxadakılar da onun ardınca sağa salam verirlər. Sonra imam eyni şəkildə sol çiyinə salam verir, hər kəs yenə də onun ardınca sol çiyinə salam verirlər. Beləliklə də camaat namazı bitmiş sayılır.

Qeyd:

- Zöhr, Əsr, Məğrib və ya İsha namazlarında 3 və 4-cü rükətlərdə İmam Fətiheni səssiz oxuyur, arxa cərgələrdə duranlar da bu əsnada heç bir şey oxumadan səssiz durmalıdırlar.

- İmamdan öncə təkbir (Allahu Əkbər) demək, səcdə etmək olmaz.

- İki nəfər bir yerdə namaz qılarsa, camaat namazı qılınmış sayılır. Bu zaman onlardan biri imam olaraq öndə, digəri isə onun sağ tərəfində bir az arxada duraraq ona tabe olmalıdır.

- İmam rukuda ikən niyyət edib ona tabe olan, həmin rükətə yetişmiş sayılır və namazını onunla birlikdə bitirər. İmam rukudan qalxdıqdan sonra ona tabe olan isə qılmadığı rükəti və ya rükətləri imam salam verəndən sonra təkbəsinə qılmalıdır.

2-ci rükətdə imama yetişənin hökmü:

1-ci rükətdə rukuya gecikən, niyyət edib imama tabe olmalıdır. İmamla birlikdə namazı qılmalı, ən sonda imam sağ tərəfə salam verən kimi, qılmadığı rükəti tamamlamaq üçün Allahu Əkbər deyib ayağa qalxmalıdır.

“Subhənəkə”, “Əuzu-Bismilləh”, “Fətihe” və bir surə oxuduqdan sonra yenidən Allahu Əkbər deyərək ruku və səcdələri yerinə yetirib oturmalıdır. “Əttəhiyyatu”, “Allahummə salli”, “Allahumə bərik” dualarını oxuyub, əvvəlcə sağ daha sonra isə sol çiyinlərə tərəf salam verərək: “Əssaləmu aleykum və rahmətullah” deməlidir.

3-cü rükətdə imama yetişənin hökmü:

Dörd rükətli bir namazın 3-cü rükətində imama tabe olan kəs, namazın sonunda imamın salamından sonra (qılmadığı ilk iki rükəti tamamlamaq məqsədilə) Allahu Əkbər deyərək ayağa qalxmalıdır. Bundan sonra isə qılmadığı ilk iki rükəti tamamlamalı, sağ və sola tərəf salam verərək namazı

bitirməlidir.

Qeyd: 3 rükətli axşam və vitr namazının son rükətində imama yetişən kəs, İmam salamından sonra ayağa qalxıb bir rükət qılaraq oturmali və "Əttəhiyyatu" oxumalıdır. Daha sonra Allahu Əkbər deyib ayağa qalxmaq. "Fətihə" və bir surə oxunur. Ruku və səcdələrdən sonra "Son oturuş"da duaları oxuyub salam verməklə namaz tamamlanır.

4-cü rükətdə imama yetişənin hökmü:

Eyni qayda ilə 4-cü rükətdə də imama yetişən kəs, o rükəti imamla tamamladıqdan sonra Allahu Əkbər deyərək ayağa qalxmalıdır. "Subhənəkə", "Əuzu-Bismilləh", "Fətihə" və bir surə oxunur. Sonra ruku və səcdələr edib oturmali və "Əttəhiyyatu" duasını oxuyub ayağa qalxmalıdır. Yenidən "Bismilləh", "Fətihə" oxunur. Sonra eyni qaydada ruku və səcdələri yerinə yetirib oturmada ayağa qalxmali. Yalnız "Bismilləh" və "Fətihə" oxunur. Ruku və səcdələrdən sonra isə oturmali. Son oturuşda "Əttəhiyyatu" və digər dualar oxunaraq, salam verməklə namaz tamamlanır.

Qeyd: Sonuncu rükətin rukusundan sonra imama yetişən kəs, imamın salamından sonra Allahu Əkbər deyib ayağa qalxmali, təkbəşinə bütün rükətləri qılaraq namazını tamamlamalıdır.

Cümə namazı

Ey iman edənlər! Cümə günü namaza çağırıldığınız zaman, Allahı zikr etməyə tələsin və əllərinizdəki alış-verişi tərk edin. Bilin ki, bu sizin üçün daha xeyirlidir. (Cümə surəsi, 9-10-cu ayət)

Günlərin ən xeyirlisi olan cümə bütün müsəlmanlar üçün müqəddəs bir gündür. Hz. Məhəmməd (sav) bu günün dəyərini bir hədisdə belə izah edir: "Dəstəmaz alıb cüməyə gələn və susaraq imamı dinləyən şəxsin 3 gün də əlavə olmaqla bu cümədən növbəti cüməyə qədər olan günahları bağışlanır."

Cümə namazı cümə günləri zöhr namazının vaxtında, camaatla 2 rükət olaraq qılınan və zöhr namazının yerinə keçən bir fərz namazıdır. Ağılı başında olan, həddibüluğa çatmış, bədəni sağlam olan və səfərdə olmayan hər müsəlman kişiye bu namaz fərzdır. Cümə namazı qadınlara, səfərə çıxanlara, korlara, xəstələrə fərz deyil. Bu insanlar cümə günü zöhr namazı qılmaqla kifayətlənirlər. Cümə namazına imkan daxilində tez, imam minbəre çıxmadan getmək, azan oxunarkən məsciddə olmaq daha yaxşıdır.

Məscidə girərkən ayaqqabıları çıxardıb, öncə sağ ayağı içəri ataraq daxil olmaq lazımdır. Girişdə aşağıdakı duanı oxumaq, günahların bağışlanması və rəhmət qapılarının açılması üçün yaxşı fərsətdir:

“Allahumməğfirli zunubi. Allahumməftəh aleyne əbvabə rahmətik”

Azan oxunubsa və ya oxunmaqdadırsa azandan sonra 4 rükət cümə namazının ilk sünnəti qılınır. (Eynilə, zöhr namazının sünnəti kimi). Bundan sonra xətib (imam) minbərə çıxıb oturur. Müəzzin isə ikinci dəfə azan ox-uyur. Bu, iç azan adlanır (yalnız cümə günü). Daha sonra imam ayağa qalxaraq xütbə oxuyur.

Qeyd: İmam xütbə oxuyarkən namaz qılmaq məkrumdur. Xütbə əsnasında səs salmaq, yanında oturanla danışmaq bəyənilmir. Xütbə əsnasında danışan insana yanındakı şəxslərdən biri “sus” və ya “danışma” deyərsə, cümənin fəzilətindən məhrum olmuş olur. Xütbə bitdikdən sonra müəzzin “İqamə” oxuyur. Daha sonra isə imama tabe olaraq cümə namazının fərzi qılınır.

Cümə namazının fərzi

“Niyyət etdim Allah rızası üçün Cümə namazının fərzini qılmağa, ima-ma tabe oldum.”

Sonra imamlarla birlikdə başlanğıc təkbiri (Allahu Əkbər) deyib əllər bağlanır. Hər kəs ürəyində “Subhənəkə” oxuyub, “Əuzu-Bismilləh” deyir, sonra sakit halda imamı dinləməyə başlayır. İmam “Fətiħəni” oxuyub qurtardıqdan sonra hərə özü eşidəcək tərzdə “əmin” deyir.

Daha sonra imam Allahu Əkbər deyərək ruku edir. Arxa səflərdə imama tabe olanlar da asta səsle Allahu Əkbər deyərək ruku edirlər. Rukuda 3 dəfə “Subhənə RabbİYəl Azim” deyilir. Sonra imam “Səmiəllahu limən həmidəh” deyib rukudan qalxır. Arxa səfdə duranlar da “Rəbbənə və ləkəl həmd” deyərək rukudan qalxırlar. Ardınca imam və camaat Allahu Əkbər deyərək səcdə edirlər. Namazlar bəhsində izah edildiyi şəkildə səcdələr yerinə yetirildikdən sonra imam, ardınca isə camaat təkbir gətirir (Allahu Əkbər) 2-ci rükətə qalxırlar. 2-ci rükət də eyni qayda ilə qılınır. Ancaq səcdələrdən sonra hamı oturur. “Əttəhiyyatu” və digər dualar oxunaraq salam verilir. Bu şəkildə cümə namazının fərzi tamamlanmış olur.

Sonra ayağa qalxaraq cümə namazının 4 rükət son sünnəti qılınır. Son sünnət eynilə cümənin ilk sünnəti kimi qılınır.

Qeydlər:

- Cümə namazına gedərkən soğan və sarmısaq kimi pis qoxulu şeylər yemək olmaz.

• Paltarlar, xüsusən də corablar təmiz olmalıdır. Yaş corabla və yaş ayaqla məscidə girmək olmaz.

• Uşaqları məscidə aparınlar, məscid ədəb və əxlaq normalarını onlara başa salmalıdırlar.

• Məscidə girərkən boş cərgələrin birində yer tutmaq lazımdır. İnsanların başları üzərindən adlayaraq onları narahat etmək və ön cərgələrə doğru getmək günahdır.

Cənazə (meyit) namazı

Cənazə namazı ölən hər bir müsəlmana qarşı digər müsəlmanların son borcudur - fərzi-kifayədir. Yəni bir neçə müsəlmanın bu namazı qılmaqla digər müsəlmanların qılmasına ehtiyac qalmır. Cənazə namazı ölü üçün bir duadır. Digər namazlardan bəzi yönləri ilə fərqlənir:

• Cənazə namazı üçün azan oxunmur.

• Cənazə namazı üçün müəyyən bir vaxt yoxdur, kərəhət vaxtları xaricində hər zaman qılına bilər.

• Cənazə namazında rükku və səcdə edilmir.

Cənazə namazına başlamadan əvvəl meyit imamın önündə yerə qoyulur. Ölünün sinə hissəsinə imamın yaxın durması sünətdir.

Hər kəs imamın arxasında səf tutur. Niyyət edərkən ölünün kişi və ya qadın, qız yoxsa oğlan uşağı olmasına diqqət etmək lazımdır. Niyyət belə edilir:

“Niyyət etdim Allah rızası üçün cənazə namazı qılmağa (ölü kişidirsə) bu kişi üçün duaya, təbə oldum imama, ölü qadındırsa: “bu qadın üçün duaya” oğlan uşağıdırsa: “bu oğlan uşağı üçün duaya” niyyət edilir. Arxada duranlardan ölünün kişi və ya qadın olduğunu bilməyənlər bu şəkildə dua etdirlər: “Niyyət etdim Allah rızası üçün imamın namazını qılmağa, ölü üçün duaya, təbə oldum imama.

Niyyət etdikdən sonra imam uca, camaat isə asta səslə Allahu Əkbər deyərək - əlləri qulaq səviyyəsinə qaldıraraq göbək altında bağlayırlar. Həm imam, həm də camaat asta səslə “Subhənəkə” duasını “Va cəllə sənəukə”cümlesini artırmaq şərtilə oxuyurlar:

“Subhənəkəl-Ləhummə və bihəmdikə və tabərəkəsmukə və təala cəddikə və cəllə sənəukə və lə iləhə ğayruk.”

Cənazə namazı ölən hər bir müsəlmana qarşı digər müsəlmanların

son borcudur-Fərzi-kifayədir. Yəni bir neçə müsəlmanın bu namazı qılmaqla digər müsəlmanların qılmasına ehtiyac qalmır. Cənazə namazı ölü üçün bir duadır.Digər namazlardan bəzi yönləri ilə fərqlənir :

- Cənazə namazı üçün azan oxunmur.

- Cənazə namazı üçün müəyyən bir vaxt yoxdur, kərahət vaxtları xaricində hər zaman qılına bilər.

- Cənazə namazında ruku və səcdə edilmir.

Cənazə namazına başlamadan əvvəl meyit imamın önündə yerə qoyulur. Ölünün sinə hissəsinə imamın yaxın durması sünətdir.

Hər kəs imamın arxasında səf tutur.Niyyət edərək ölünün kişi və ya qadın, qız yoxsa oğlan uşağı olmasına diqqət etmək lazımdır.Niyyət belə edilir :

“ Niyyət etdim Allah rizası üçün cənazə namazı qılmağa(ölü kişidirsə) bu kişi üçün duaya, təbə oldum imama,ölü qadındırsa: “bu qadın üçün duaya” oğlan uşağıdırsa:”bu oğlan uşağı üçün duaya” niyyət edilir. Arxada duranlardan ölünün kişi və ya qadın olduğunu bilməyənlər bu şəkildə dua etdirlər :”Niyyət etdim Allah rizası üçün imamın namazını qılmağa,ölü üçün duaya,təbə oldum imama.

Niyyət etdikdən sonra imam uca,camaat isə sakitcə “Allahu Əkbər” deyərək,- əlləri qulaq səviyyəsinə qaldıraraq göbək altında bağlayırlar. Həm imam həm də camaat asta səsle “Subhənəkə” duasını “Va cəllə sənəukə”cümləsini artırmaq şərtilə oxuyurlar:

“Subhənəkəl-Ləhummə və bihəmdikə və təbərəkəsmukə və tələ cəddikə və cəllə sənəukə və lə iləhə ğayruk.”

Subhənəkə duası oxunduqdan sonra əllər qaldırılmadan , imam uca cammat isə sakit səsle ikinci təkbiri-”Allahu Əkbər” deyirlər.Bu təkbirdən sonra yenə də imam və camaat sakit səsle “Allahummə salli” və “Allahummə bərik” dualarını oxuyurlar.

Yenidən əlləri qaldırmadan “Allahu Əkbər” deyib üçüncü təkbir alınır. Bu təkbirdən sonra cənazə duası oxunur.Cənazə duasını bilməyənlər onun yerinə qunut dualarını oxuya bilər.(vitr namazına bax) Qunut dualarını bilməyənlər isə bu duanı oxumalıdırlar :”Allahummə Rəbbənə ətinə fid-dunya hasənətən və fil-axirəti hasənətən və qına azəbən-nər”.

Ardınca imam əlləri qaldırılmadan dördüncü (son) təkbir-”Allahu Əkbər”i deyir. Heç bir şey oxunmadan əvvəlcə sağa sonra isə sola salam verir.Təbə olanlar da eyni qayda ilə salam verib cənazə namazını bu şəkildə tamamlamış olurlar.

Təvəh namazı

Təvəh namazı Ramazan ayında İša (gecə) namazından sonra qılınan sünnet bir namazdır. Bu namaz 20 rükətdən ibarətdir. Əsasən, camaatla, o cümlədən təkbaşına da qılmaq olar. Təvəh namazı 2, yaxud 4 rükətdən bir salam verilərək qılınır.

4 rükətdən bir salam verilərək qılınsa, 2-ci rükətdən sonrakı oturuşda, "Əttəhiyyatu" və ondan sonrakı dualar da oxunur. Daha sonra Allahu Əkbər deyib 3-cü rükətə qalxdıqda Sübhanəyə oxumaq və Əuzu-bismilləh demək lazımdır.

Bayram namazları

Müsəlmanların il ərzində iki müqəddəs bayramı vardır:

a) Ramazan bayramı.

b) Qurban bayramı.

Cümə namazı fərz olan hər bir kəsə, bayram namazı da vacibdir. Bayram namazı 2 rükətdir, camaatla qılınır. Digər namazlardan fərqli olaraq bayram namazı üçün azan və iqamə oxunmur. Bayram namazından sonra bayram xütbəsini dinləmək sünnetdir. Bayram namazı gün doğduqdan təxminən 50 dəqiqə sonra qılınır.

Bayram Namazı Necə Qılınır?

1. Niyət: "Niyət etdim Allah rızası üçün vacib olan Ramazan (Qurban) bayramı namazını qılmağa. İmamə tabe oldum.

2. Başlanğıc təkbir: İmam Allahu Əkbər deyərək təkbir alıb əllərini bağlayır. Arxa səfədə (cərgədə) olanlar da eyni şəkildə Allahu Əkbər deyərək əllərini bağlayırlar. Bundan sonra Sübhanəyə oxunur. Sonra imam əllərini qulaqlarına tərəf qaldırıb Allahu Əkbər deyir və əllərini yanına salır. Tabe olanlar imamın hərəkətlərini təkrar edərək bir dəfə Allahu Əkbər deyib əllərini yanlarına salırlar. Bu hərəkət bir dəfə də təkrarlanır. İmam 3-cü dəfə Allahu Əkbər deyərək bu dəfə əllərini bağlayır. Arxa cərgədə olanlar da 3-cü dəfə əllərini qaldıraraq Allahu Əkbər dedikdən sonra əlləri izah olunan qaydada bağlayırlar. Bundan sonra imam surə və ayətləri oxuyur. Hər kəs onu dinləyir.

İmamla ruku və səcdələr yerinə yetirildikdən sonra 2-ci rükət üçün təkrar ayağa qalxır və əllər bağlanır.

İmam surə və ayətləri oxuyur. Hər kəs onu dinləyir. Bundan sonra imam hündürdən, camaat isə asta səslə 1-ci rükətdə olduğu kimi 3 dəfə dalbadal qısa fasilələrlə Allahu Əkbər deyir. Hər təkbirdən sonra əllər yuxarıya qalxır və yana salınır. Sonra imam 4-cü dəfə Allahu Əkbər deyib ruku edir. Arxadakılar da ona tabe olaraq 4-cü dəfə Allahu Əkbər deyərək ruku edirlər. Ardınca səcdə və son oturuşdakı dualar oxunaraq salam verilir.

Bundan sonra imam minbəre çıxır. Bayram xütbəsi oxunur, dualar edilir.

Qurban bayramından bir gün əvvəl “Ərəfə” gününün sübh namazından etibarən bayramın 4-cü gününün əsr namazınadək, hər fərz namazından sonra təşriq təkbirləri deyilir.

Təşriq təkbiri belədir:

“Allahu Əkbər, Allahu Əkbər, La iləhə illəllahu vallahu Əkbər, Allahu Əkbər və lilləhil-həmd”.

Səfər namazı

Daimi yaşadığı yerdən ən azı 90 km uzaqlıqda məsafə qət etmiş şəxs getdiyi yerdə 15 gündən az qalacaqsa, müsafir sayılır. Əgər getdiyi yerdə 15 gündən çox qalmağa niyyət edərsə, müsafir sayılmır. Dinimizdə səfərin çətinliklərini nəzərə alaraq müsafir üçün bəzi rahatlıqlar mövcuddur:

a) Namazın qəzaya qalma təhlükəsi varsa, avtobusda və ya başqa nəqliyyat vasitələrində namaz ima ilə qılın bilər.

b) Səfərdə 4 rükətli fərz namazı 2 rükət qılınır. (Bu Allahın əmridir) Axşam namazı isə 3 rükət olaraq qalır. Sünnətlərin qılınması isə sərbəstdir.

c) Cümə və bayram namazları da səfərdə olan şəxsə vacib deyildir.

e) Ramazan ayında səfərə çıxan şəxs oruc tutub-tutmamaqda sərbəstdir. Əgər tutmazsa, evinə qayıtdıqdan sonra qəzasını tutmalıdır.

İma (işarət) ilə qılınan namaz

İslam dinində məcburiyyət yoxdur. İbadətlər insanın gücünə görə verilib. Namazı ayaq üstə qıla bilməyən oturaraq qıla bilər. Belə halda, namazda ayaq üstə ediləcək hərəkətlər oturaq halda icra edilir. Sonra

əyilərək ruku və səcdələr edilir. Əgər alnını yerə qoymağa təqəti yoxsa, baş ilə işarət edilərək namaz qılınır. Buna “İma ilə namaz” deyilir. Yəni ruku və səcdələrdə işarətlə, başı isə əyməklə namaz qılınır. İma ilə namaz qılan rukuda başını bir az, səcdədə isə bundan daha çox əyməlidir. Xəstənin durmağa təqəti yoxdursa, o zaman uzanaraq ima ilə (baş işarəti ilə) namaz qılır. Buna da gücü çatmayanlar, namazı sonradan qıla bilərlər.

Namazların qəzası

Namazı vaxtında qılmağa “əda”, vaxtı çıxdıqdan sonra qılmağa isə “qəza” deyilir.

Yataraq, unudaraq və həyatı təhlükə halını çıxmaq şərtilə, namazları vaxtında qılmamaq günahdır.

Vaxt çıxdıqdan sonra ancaq fərz və vitr namazının qəzası qılınır.

Kərahət vaxtları çıxmaq şərtilə namazlar istənilən vaxt qılına bilər. Qəza namazının niyyəti belə edilir: “Niyyət etdim Allah rızası üçün sübh namazının (zöhr,əsr....) fərzinin qəzasını qılmağa.

NAMAZ SURƏLƏRİ

FƏTİHƏ SURƏSİ

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim

Əlhəmdü lilləhi Rəbbil-A'ləmin. Ər-Rahmənir-Rahim. Məlikü yaumid-din. İyyəkə nə'budu və İyyəkə nəstə'in. İhdinas-sirətəl mustəqim. Sirətəl-ləzinə ənəmtə əleyhim. Ğayril-mağdubi əleyhim vələd-dallin.

Mənası: Aləmlərin Rəbbi (sahibi) olan Allaha həmd olsun. O, Rəhman və Rəhimdir (mərhəmətlidir). Din (qiyamət) gününün sahibidir. Ancaq sənə qulluq edir, yalnız Səndən kömək istəyirik. Bizi doğru yola hidayət et. Nemət verdiyin kəslərin yoluna. Qəzəbinə düşər olanların və zəlalətdə olanların yoluna deyil.

KƏVSƏR SURƏSİ

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim

İnnə ə'taynəkəl-Kəvsər. Fəsəlli li-Rəbbikə vənhər. İnnə şənəkə hu-vəl-əbtər.

Mənası: Biz sənə Kövsər (elm və şərəf) verdik. Elə isə Rəbbin üçün namaz qıl və qurban kəs. Əsl sonsuz sənə kin bəsləyəndir.

İXLAS SURƏSİ

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim

Qul huvəllahu Əhəd. Allahus-Saməd. Ləm yəlid və ləm yuləd. Və ləm yəku'lləhu kufuvən Əhəd.

Mənası: De ki: O Allah təkdir. Allah ehtiyacsızdır. Doğmamış və doğulmamışdır. Heç kəs də Onun bənzəri olmamışdır.

ƏSR SURƏSİ

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim

Vəl-asr. İnnəl-insənə ləfi xusr. İlləl-ləzinə əmənu və amilus-salihəti və təvəsav bilhəqqi və təvəsav bis-sabr.

Mənası: Əsrə (əsr vaxtına) and olsun ki, İnsan ziyan içindədir. Ancaq inanıb yaxşı əməl edən, bir-birinə haqqı və səbri tövsiyə edənlər ziyana uğramazlar.

FƏLƏQ SURƏSİ

Bismilləhir-Rahmanir-Rahim

Qul əuzu birabbil-Fələq. Min şərrı mə xələq. Və min şərrı ғasiqin izə vəqab. Va min şərrin-nəffəsəti fil-uqad. Və min şərrı həsidin izə həsəd.

Mənası: De ki: Mən qaranlığı yarıb səhəri çıxaran Rəbbə sığınırım. Yaratdığı şeylərin şərrindən, qaranlıq çökdüyü zaman gecənin şərrindən, dünyünlərə üfləyən qadınların şərrindən, həsəd etdiyi zaman həsəd edənin şərrindən.

NƏS SURƏSİ

Bismilləhir-Rahmənir-Rahim

Qul əuzu birabbın-nəs. Məlikin-nəs. İləhin-nəs. Min şərril-vəsvəsil-xannəs. Əlləzi yuvəsvisu fi sudurin-nəs. Minəl-cinnəti vən-nəs.

Mənası: De ki: Mən insanların Rəbbinə sığınırım. İnsanların Sultanına, insanların Tanrısına. Vəsvəyə gətirib yoxa çıxan şeytanın şərrindən. Hansı ki, insanların ürəyini vəsvəyə ilə doldurur. Cinlərin və insanların şərrindən.

NAMAZDA OXUNAN

DUALAR SUBHƏNƏKƏ

Namazda ayaqda ikən oxunur. Oxunduğu yerlər bunlardır:

1. Hər namazın ilk rükətində, başlanğıc təkbirdən sonra.
2. Əsr və İsha namazının ilk və üçüncü rükətinin əvvəlində.
3. Tərovih namazı dörd rükətdən bir salam verilərək qılınarsa, üçüncü rükətə qalxılan zaman Fətihədən əvvəl.
4. Cənazə namazında birinci təkbirdən sonra.

Subhənəkəl-Ləhummə və bihəmdikə və tabərəkəsmukə və təala cəddukə (və cəllə sənəukə) və lə iləhə ğayruk.

Mənası: Allahım! Sən pis sifətlərdən təmiz və uzaqsan. Səni həmişə belə uca tuturam (mədh edirəm). Sənin adın mübarəkdir. Varlığın hər şeydən üstündür. Səndən başqa tanrı yoxdur.

Diqqət: Subhənəkə, cənazə namazında mötərizədəki "və cəllə sənəukə" cümləsi ilə bərabər oxunur.

ƏTTƏHİYYATU

Namazların hər oturuşunda oxunur.

Əttəhiyyatu lilləhi vəs-saləvətu vət-tayyibat. Əs-saləmu aleykə əyyuhən-nəbiyyu və rəhmətullahi və bərəkətuhi. Əs saləmu aleyna və a'lə ibədilləhis-salihin. Əşhədu ən la iləhə illəllah və əşhədu ənne Muhəmmədən əbduhu və Rəsuluh.

Mənası: Dil, bədən və mal ilə edilən bütün ibadətlər Allah üçündür. Ey Peyğəmbər! Allahın salamı, rəhmət və bərəkətləri sənə üzərinə olsun. Salam, bizim və Allahın bütün yaxşı qullarının üzərinə olsun. Şahidlik edirəm ki, Allahdan başqa Tanrı yoxdur və Muhəmməd onun qulu və elçisidir.

ALLAHUMMƏ SALLİ VƏ ALLAHUMMƏ BƏRİK DUALARI

1. Bütün namazların son oturuşlarında Əttəhiyyatudan sonra.
2. Əsr namazının sünnəti ilə İsha namazının ilk sünnətinin birinci oturuşunda Əttəhiyyatudan sonra.

3. Cənazə namazında ikinci təkbirdən sonra.

Allahummə salli a'lə Muhəmmədin və a'lə ə'li Muhəmməd. Kəmə salleytə a'lə İbrahimə və a'lə ə'li İbrahim, innəkə Həmidun Məcid.

Mənası: Allahım! Muhəmmədə və Muhəmməd ümmətinə rəhm elə, şərəfini yüksəlt. İbrahimə və İbrahimin ümmətinə rəhm etdiyin kimi. Şübhəsiz, tərifə layiq yalnız sən.

Allahummə bərik a'lə Muhəmmədin və a'lə ə'li Muhəmməd. Kəmə bəraktə a'lə İbrahimə və a'lə ə'li İbrahim innəkə Həmidun Məcid.

Mənası: Allahım! Məhəmmədə və Məhəmməd ümmətinə xeyir və bərəkət ver. İbrahimə və İbrahimin ümmətinə verdiyin kimi. Şübhəsiz tərifə layiq yalnız sən.

RABBƏNƏ ƏTİNƏ VƏ RABBƏNƏĞFİRLİ

Rəbbənə ətinə fid-dünyə həsənədən və fil-əxirəti həsənədən və qinə əzəbən-nər. Birahtətikə ya ərhamər-Rahimin. Rəbbənəğfirli və li-valideyyə və lil-mu'mininə yəvmə yaqumul-hisəb.

Mənası: Ey Rəbbimiz! Bizə dünyada da axirətdə də yaxşılıq və gözəllik ver. Bizi cəhənnəm əzabından qoru. Ey Rəbbimiz! Məni, anamı, atamı və möminləri hesab günündə bağışla.

QUNUT DUALARI

Vitir namazının üçüncü rükətində Fətihə və surə oxunduqdan sonra əllər yuxarı qaldırılaraq təkbir alınır (Allahu Əkbər deyilir) və əllər təkrar bağlanaraq qunut duaları oxunur.

Allahummə innə nəstə'inukə və nəstəğfirukə və nəstəhdikə və nu-minu bikə və nətubu ileykə və nətəvakkəlu aleykə və nusni ileykəl-xayra kulləhu nəşkurukə və lə nəkfurukə və nəxləu və nətruku mən yəfcuruk.

Allahummə iyyəkə nə'budu və ləkə nusalli və nəscudu və ileykə nəsa və nəhfidu nərcu rahmətəkə və nəxşə əzabəkə innə əzabəkə bilkuffəri mulhiq.

Mənası: Allahım! Səndən kömək, günahlarımızın bağışlanmasını və razı olduğun şeylərə hidayət etməni istəyirik. Sənə inanırıq və Sənə tövbə edirik və Sənə təvəkkül edirik. Bizə verdiyin bütün nemətləri dərk edərək Səni xeyir ilə mədh edirik. Sənə şükr edirik və verdiyin hər bir neməti qəbul və təsdiq edirik.